

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Diplomová práce

Zahraniční politika kvazi států – případová studie Somalilandu

Bc. Petra Štajnerová

Plzeň 2018

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Politologie

Studijní obor Mezinárodní vztahy

Diplomová práce

Zahraniční politika kvazi států – případová studie

Somalilandu

Bc. Petra Štajnerová

Vedoucí práce:

PhDr. Martina Ponížilová, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2018

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2018

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat PhDr. Martině Ponížilové, Ph.D. za vedení práce, ochotu a poskytnutí odborných rad při psaní diplomové práce. Také bych ráda poděkovala své rodině, která mě po celou dobu studia podporovala.

OBSAH

ÚVOD	6
1 VÝVOJ TERMÍNU KVAZI STÁT	11
1.1 Definice termínu kvazi stát.....	16
2 MEZINÁRODNÍ SPOLEČENSTVÍ A KVAZI STÁTY	21
2.1 Způsoby vypořádání se s kvazi státy	22
2.2 Přístup mezinárodního práva ke kvazi státům.....	24
2.3 Strategie demokratizace pro získání mezinárodního uznání	26
3 ZAHRANIČNÍ POLITIKA KVAZI STÁTŮ	29
3.1 Zahraniční politika kvazi států: cíle a schopnosti.....	32
4 VZNIK SOMALILANDU	34
4.1 Budování státu Somaliland.....	36
4.2 Somaliland: nový hráč v mezinárodním společenství?	40
5 ZAHRANIČNÍ VZTAHY SOMALILANDU	47
5.1 Vztahy se sousedními státy.....	50
5.1.1 Vztahy se Somálskem.....	51
5.1.2 Vztahy s Džibutskem	52
5.1.3 Vztahy s Etiopií	55
5.2 Vztahy s dalšími africkými státy	58
5.2.1 Vztahy s Jihoafrickou republikou.....	58
5.2.2 Vztahy s Keňou.....	60
5.3 Vztahy s Africkou unií	61
5.4 Vztahy se státy mimo Afriku.....	64
5.4.1 Vztahy s USA	65
5.4.2 Vztahy s evropskými státy	66
ZÁVĚR	70
POUŽITÁ LITERATURA	74
RESUMÉ	85

ÚVOD

V mezinárodním systému se kromě moderních států s vnitřní i vnější suverenitou, které jsou subjektem mezinárodního práva, objevují i další dva typy států deviantní povahy, jež se vymykají klasické typologii státnosti. Jedním typem¹ jsou státy s vnější suverenitou, jež jsou tedy mezinárodně uznané a jsou subjektem mezinárodního práva. Na druhou stranu jsou to ale státy, které selhávají ve své vnitřní suverenitě, nejsou schopny zajistit veřejné statky vůči svému obyvatelstvu a mít monopol na užití násilí v rámci svého území vymezeného hranicemi. Takové státy jsou v mezinárodním prostředí označovány spíše jako slabé, rozpadající se nebo rozpadlé státy (Rotberg 2003), i když v minulosti je někteří autoři označovali termínem *kvazi stát* (Jackson 1990). Druhým typem států deviantní povahy jsou státy s vnitřní suverenitou, jež jsou schopné zajistit svému obyvatelstvu veřejné statky, mají legitimní uznanou vládu a soudní systém nad daným územím, které si nárokují. Navzdory svým schopnostem vystupovat jako plnohodnotný stát postrádají mezinárodní uznání. Jsou buď plně neuznaným státem, nebo jsou uznány jen několika státy v mezinárodním systému – které navíc nemusí být považovány za státy důležité. Je mnoho termínů, s nimiž jsou tyto státy spojovány, např. *kvazi státy*, *neuznané státy*, *de facto státy*, *separatistické státy* nebo *pseudo státy* (Riegl 2010, Kolstø 2006, Harvey – Stansfield 2011, Pegg 1998, Kolossov – O’Loughlin 1998). Mezi těmito dvěma typy deviantních států dochází k terminologickému zmatení, které se ve své práci *The sustainability and future of unrecognized quasi-states* snažil vyjasnit Pål Kolstø (2006).

My se v této práci budeme zabývat kvazi státy, jež sice mají vnitřní suverenitu, ale postrádají suverenitu vnější tzv. mezinárodní uznání, které je pro ně stěžejním cílem při vykonávání zahraniční politiky. Tyto kvazistátní jednotky představují velmi zajímavou anomálii v mezinárodním systému suverénních

¹ V této práci se tomuto typu státu budeme věnovat jen okrajově z důvodu zmatené terminologie. Pro zjištění více informací se selhávajícím státům věnuje Rotberg (2003), Waisová a Kol. (2007), Šmíd – Vaňura (2009).

států. Jelikož at' jsou jejich vlády sebevíc úspěšné ve vykonávání legislativy, v kontrole svého nárokovaného území nebo jsou v očích svého obyvatelstva viděny jako legitimní, nejsou schopny dosáhnout svého požadovaného cíle, a to mezinárodního uznání. Jejich prioritou je udržet si svoji existenci. Základním posláním při vykonávání zahraniční politiky je přesvědčit zahraniční aktéry o jejich nároku na nezávislost a mezinárodní uznání. V dnešní době se mluví o šesti entitách jako *de facto* státy: Somaliland, Abcházie, Jižní Osetie, Náhorní Karabach, Podněstří a Severokyperská turecká republika (Hoch – Rudincová 2015, Kolstø 2006), navíc Pegg mezi ně počítá i Tamil Ílám (Pegg 2008).

Somaliland, kterému se budeme v této diplomové práci věnovat, vyhlásil nezávislost na Somálsku v roce 1991. Od té doby usiluje o získání mezinárodního uznání, aby mohl začít navazovat oficiální diplomatické styky, ucházet se o zahraniční investice a zahraniční pomoc jakožto prvky důležité pro jeho přežití. Ačkoliv je Somaliland mnohými výzkumníky (Eggers 2007, Srebnik 2004) považován za stát, který naplňuje všechna kritéria státnosti podle Montevidejské konvence², je to jediný kvazi stát, jež nemá uznání od žádného státu a nemá ani žádného patrona. Somaliland nicméně trvá na svém právu na uznání a udělá prostřednictvím své zahraniční politiky vše, aby jej získal (MFA&IC nedatováno). Veškeré jeho zahraničně-politické činnosti směřují k tomuto cíli. Má navázáno několik neformálních vztahů se státy: Etiopie, Džibuti, Velká Británie, Francie, USA či Švédsko. Také spolupracuje s mezinárodním společenstvím (Organizací spojených národů, Etiopií) v otázkách bezpečnosti Somálska, zejména v oblasti pirátství a boje proti terorismu.

Přestože kvazistátní jednotky nejsou v mezinárodním prostředí žádnou zvláštností³, je to fenomén, kterému by se měla v současnosti věnovat pozornost.

² V čl. 1 Montevidejské konvence z roku 1933 je řečeno, že stát jako subjekt mezinárodního práva musí splňovat čtyři následující kritéria: 1) stálá populace; 2) definované území; 3) vládu a 4) schopnost vstupovat do vztahů s ostatními státy (Eggers 2007).

³ Poměrně častým jevem se staly už od druhé světové války. V minulosti jsme se mohli setkat s jinými *de facto* státy v téměř v každém makro-regionu, např. v Africe Biafra a Katanga, Srbská republika

Zejména s ohledem na to, jak se mezinárodní prostředí vyvíjí, jak dochází k separatistickým válkám a především z toho důvodu, jak není stabilní politická mapa. Je velice pravděpodobné, že může dojít k vytvoření nového *de facto* státu. Proto je potřeba více se věnovat otázce, jak s kvazi státy zacházet, aby došlo k vyřešení jejich situace. K tomu mohou dopomoci i analýzy jejich zahraničně-politického angažmá. Proto se v této práci zaměříme na analýzu zahraniční politiky Somalilandu od jeho vyhlášení nezávislosti. Je jedním z kvazi států a zároveň splňuje kritéria státnosti podle Montevidejské konvence. Dále dlouhodobě usiluje o získání mezinárodního uznání za pomoci zahraničně-politického angažmá a snaží se být nápomocný v problematice pirátství, které sužuje Adenský záliv. Přesto se stále netěší mezinárodnímu uznání.

Literatury věnující se kvazi státům je poměrně velké množství. Většina autorů se pak věnuje především konceptualizaci pojmu, dále jejich postavení v mezinárodním systému, a jak s nimi mezinárodní společenství nakládá. Stěžejními autory věnující se především terminologii jsou Pål Kolstø (2006) nebo Scott Pegg (1998). Navzdory rostoucímu množství analýz týkajících se *de facto* či *neuznaných států*, literatura věnující se zahraniční politice obecně nepočítá se zapojením fenoménu kvazi států a jejich zahraniční politiky. Jedním z autorů, který počítá s více aktéry, mimo jiné i s kvazi státy, jež mohou vytvářet zahraniční politiku, je Christopher Hill (2003) v knize *The Changing Politics of Foreign Policy*. Francis Owtram (2011) v kapitole *The foreign policies of unrecognized states*, vychází z Hillových argumentů a snaží se je rozvést. Termín *kvazi stát*, ač není v mezinárodním prostředí žádnou novinkou, se dočkal výraznější pozornosti, zejména v akademickém prostředí na Západě, až na konci 90. let 20. století v souvislosti s koncem studené války. Tehdy došlo ke vzniku mnohých vnitřně nesuverénních států, tak i mezinárodně neuznaných států.

V České republice se na druhou stranu termín v akademické sféře příliš neujal. Počet prací není tak početný jako zahraničních publikací, navíc většina

v Evropě, *Tamil Ílám* v Asii či Republika severních Šalamounových ostrovů v Oceánii (Hoch – Rudincová 2015: 37–38).

z nich jsou relativně aktuální. Za zmínění stojí práce Tomáše Hocha (2011) a Vincenta Kopečka (2016), kteří se zaměřují zejména na kvazi státy vzniklé v post-sovětském regionu. Problematice v kvazi států v Africe se věnuje Jan Záhořík (2012) nebo Kateřina Rudincová (2015) věnující se zejména problematice Somalilandu. Tématu deviantní podoby státnosti se věnovala také Linda Piknerová (2009).

Literatury věnující se Somalilandu jako případové studii kvazi státu je poměrně velké množství. Ta se ale povětšinou zaměřuje na jiná témata, než je jeho zahraniční politika. Jsou to spíše knihy řešící jeho historii, například kniha *Becoming Somaliland* od Marka Bradburyho (2008). Dále jsou to články nebo knihy věnující se otázce mezinárodního uznání, například kniha *Somaliland. An African Struggle for Nationhood and International Recognition* od Iqbala Jhazbhay (2009) nebo články od *Matta Brydena*. Dalším tématem, kterým se autoři věnují je kritérium státnosti podle Montevidejské konvence jako v případě *When is a State a State? The case for reconition of Somaliland* od Alison Eggers (2007). V této práci se budeme snažit přispět k současné diskuzi týkající se zahraničně-politických aktivit Somalilandu.

Cílem této diplomové práce je analyzovat zahraniční politiku Somalilandu, jakožto příkladu kvazi státu s ohledem na jeho dlouholetou snahu získat mezinárodní uznání jeho nezávislosti. Naše zkoumání se bude pohybovat v období od vyhlášení nezávislosti v roce 1991 do současnosti. Tato práce je koncipována jako jednopřípadová studie zahraniční politiky kvazi státu, v jejímž rámci budeme analyzovat zahraničně-politické angažmá Somalilandu, abychom porozuměli, za jakým účelem Somaliland vytváří zahraniční politiku, a jak se jeho zahraničně-politické angažmá setkává s účinkem.

Práce bude rozdělena do dvou částí. První část práce bude teoretická, na začátku uvedeme, jakým způsobem pohlížíme na státnost, a poté se budeme věnovat vývoji a definicím termínu *kvazi stát* a terminologickému zmatení, které může vyvolat. Na tomto základě si určíme vlastní definici termínu *kvazi stát*, se

kteřou budeme pracovat. V dalších kapitolách se budeme věnovat vztahu mezi kvazi státy a mezinárodním společenstvím, jak se s nimi mezinárodní společenství snaží vypořádat, jaký je přístup mezinárodního práva ke kvazi státům. A také se zaměříme na strategii demokratizace pro uznání, která se stala důležitým nástrojem kvazi států v boji za uznání. V poslední fázi teoretické části se zaměříme na zahraniční politiku kvazi států, jak se dá definovat zahraniční politika kvazi států, jaké sledují cíle, a jaké jsou schopnosti kvazistátních entit při vytváření zahraničně-politického angažmá.

Druhá část práce bude empirická, zaměřená na samotnou případovou studii. Nejprve čtenáře krátce seznámíme s historickým kontextem vzniku Somalilnadu a proč právě on spadá do kategorie kvazi států. Dále se budeme věnovat budování státu se zaměřením na strategii demokracie pro uznání a Montevidejskou konvenci o právech a povinnostech státu. V další části této kapitoly budeme řešit otázku, zda můžeme Somaliland považovat za nový stát mezinárodního společenství. Vzhledem k tomu, jak se mu daří budovat stabilní, mírové a demokratické prostředí a je ochoten pomáhat mezinárodnímu společenství v boji proti pirátství, terorismu a stabilizovat region Rohu Afriky. V další kapitole přistoupíme k samotné analýze jeho zahraniční politiky, kde se krátce seznámíme s jeho zahraničně-politickým angažmá a důvody proč je aktivní v zahraniční politice. Poté se zaměříme na vztahy Somalilandu s vybranými státy mezinárodního prostředí a na vztahy s Africkou unií. Jsou to vztahy, které jsou po něj důležité z hlediska jeho zahraničně-politických cílů.

1 VÝVOJ TERMÍNU KVAZI STÁT

Na úvod práce je potřeba zmínit definici státnosti. Existuje hned několik přístupů⁴, my ale budeme vycházet z definice státu podle Montevidejské konvence o právech a povinnostech států z roku 1933. Ta byla vytvořena pro vztah mezi Spojenými státy a osmnácti zeměmi Latinské Ameriky, nicméně se často vztahuje i na státy mimo americký kontinent (Hoch – Rudincová 2015: 38). V minulosti výzkumníci tuto definici státnosti kritizovali⁵ a argumentovali tím, že je podhodnocená – je příliš inkluzivní a postrádá analytický prostor pro vývoj v posledních několika desetiletích, zejména s ohledem na rostoucí obavy týkající se sebeurčení. Přesto zůstává nejčastěji citovanou definicí státu.

V článku 1 Montevidejské konvence je řečeno, že stát jako subjekt mezinárodního práva musí splňovat čtyři následující kritéria⁶: 1) stálá populace; 2) definované území; 3) efektivní vláda a 4) schopnost vstupovat do vztahů s ostatními státy (Montevideo Convention 1933: 3). Zajímavostí je, že některé definice státu vyžadují schopnost vstupovat do formálních vztahů s ostatními státy, ale jen zřídka kdy vyžadují, aby byly ostatními státy uznány (Eggers 2007: 214–215). The Restatement (Third) of Foreign Relations Law of United States (1987, kurzíva doplněna autorem) uvádí, že „*entita, která splňuje požadavky definice státu, je státem bez ohledu na to, jestli je jeho státnost formálně uznána ostatními státy*“. Ani v Montevidejské konvenci není explicitně uvedeno, zda je mezinárodní uznání zapotřebí pro označení nějaké entity za stát (Hoch – Baar – Kopeček 2010: 289).

Kromě těchto kritérií tradiční stát také závisí na vnitřní a vnější suverenitě (Hoch – Rudincová 2015: 38), přičemž princip vnitřní suverenity se vztahuje

⁴ Z pohledu sociálních věd, stát může být teoreticky analyzován hned několika způsoby – Westfálský stát, Weberianský přístup, nebo ve smyslu historické sociologie (Owtram 2011: 130).

⁵ Grant (1999: 414) ve své práci zkoumá nedostatky Montevidejské konvence, např. to, že znění konvence nevysvětluje původ kritérií, které vytyčuje. Dále Grant tvrdí, že konvence sice poskytuje stručné a snadno použitelné standardy pro posouzení, zda je komunita státem, ale není pro něj jasné, zda čtyři stanovená kritéria poskytují dostatečně uspokojivou definici státnosti.

⁶ Nesplnění kritérií, ale neznamená, že entita nemůže dosáhnout státnosti. Při dekolonizaci Afriky vzniklo několik států, který byly uznány navzdory nesplnění jedné nebo více kritérií Montevidejské konvence. Např. Bývalá belgická kolonie Demokratická republika Kongo, neměla efektivní vládu, a přesto se stala nezávislým suverénním státem (Farley 2011: 791).

ke kritériu tři Montevidejské konvence – *efektivní vláda*. Ta by měla být schopna efektivně spravovat svoje území, mít monopol na užití násilí a stanovovat závazná pravidla chování, bez zapojení jakýchkoliv jiných aktérů, nezávislých na centrální vládě. A podobně lze říci, že vnější suverenita se vztahuje ke kritériu čtyři – *schopnost vstupovat do vztahů s ostatními státy*. Vnější suverenita by měla zajistit státu územní integritu bez obav vnějšího zásahu. Právo vstupovat do diplomatických vztahů a mezinárodních struktur. Kritéria státnosti v Montevidejské konvenci jsou poměrně volně vymezena. V případě obyvatelstva se neuvádí žádná minimální hranice pro velikost populace. Stejně neurčité je to i s vymezením území, kde k mezinárodnímu uznání nezávislosti není zapotřebí ani jasná delimitace státní hranice⁷. Není ani jasně určeno, kolik států by se mělo vyslovit pro uznání nějaké z entit, aby mohla být považována z pohledu mezinárodního práva za suverénní stát (Hoch – Baar – Kopeček 2010: 288–289).

V mezinárodním systému se tedy kromě moderních států s vnitřní i vnější suverenitou, které jsou subjektem mezinárodního práva a které splňují kritéria Montevidejské konvence, objevují i další dva typy států deviantní povahy, jež se vymykají klasické typologii státnosti. Prvním typem jsou státy bez vnitřní suverenity a druhým typem jsou státy bez suverenity vnější. Mezi těmito deviantními podobami státnosti dochází ke zmatku v konceptualizaci termínu. Nějakou dobu panovaly neshody v použití termínu *kvazi stát*, který se používal pro oba typy entit. Proto se tento zmatek budeme snažit v následující části vysvětlit.

Použití pojmu *kvazi stát* pro vysvětlení nějakého subjektu se v průběhu času měnilo (Harvey – Stansfield 2011: 14). V akademické sféře se začal termín vyskytovat před koncem studené války pro označení státu vymykajícímu se konvenčnímu vnímání standardních suverénních států. Dříve byly pod termín *kvazi stát* zahrnuty všechny deviantní formy státu bez ohledu na jejich rozdílnost

⁷ Proto mohlo nezávislost v roce 1968 získat například Nauru, jež mělo v té době méně než 10 000 obyvatel. Co se týče území, počet nevyřešených teritoriálních sporů v době uznání nezávislosti existuje celá řada, např. Izrael, Mauritánie a Indie (Hoch – Baar – Kopeček 2010: 288).

(Riegl 2010: 57). Do akademického slovníku jej vnesli Glassner a De Blij (1989: 118), kteří pod termín *kvazi stát* zařadili skupinu různorodých anomálních politických jednotek, které nespojovala žádná společná charakteristika. Tuto skupinu nazvali „*teritoria s přechodným statusem*“, kam zahrnuli Andorru, městský stát Vatikán, Tchaj-wan, jihoafrické bantustany Transkei, Bophuthatswana, Venda a Ciskei.

V následujících letech se výzkum termínu *kvazi stát* v oblasti mezinárodních vztahů ubral jiným směrem. Začal být užíván v souvislosti se státy, které mají problémy s vnitřní suverenitou, jež se mohou nacházet v různých fázích rozpadu státnosti, a které mají problém udržet si monopol na užití násilí a mít kontrolu nad celým územím v rámci svých hranic (Riegl 2010: 58). Pro takové státy přišli autoři Jackson a Rosberg (1982) s označením právní státnost (*juridical statehood*). Nicméně Jackson (1990) ve svém dalším výzkumu zaměnil označení právní státnost (*juridical statehood*) termínem *kvazi stát* ve smyslu zhrouceného státu (*failed state*), čímž zavedl zásadní terminologickou změnu.

Dlouhou dobu byl termín *kvazi stát* spojován se zhroucenými státy, které měly problémy s vnitřní suverenitou, ale termín může odkazovat i na *de facto* státy, v závislosti na vnímání termínu konkrétními autory (Rudincová 2016: 214). Použití termínu *kvazi stát* jako odkazování na *de facto* státy souvisí s koncem studené války, který vyvolal na politické mapě světa mnohé změny. Přineslo to situaci, kdy ve větší míře začalo docházet ke vzniku zhroucených států, ale také začaly vznikat státy, které měly problémy se svojí vnější suverenitou. Jedná se o státy, jež často vznikly ze secesionistických či občanských válek⁸, kdy se v mnohých případech oddělily a vyhlásily nezávislost na státech bez vnitřní suverenity nacházejícími se ve stavu rozpadajícího se nebo rozpadlého státu (Riegl 2010: 58). Jsou to produkty jejich bezprostředního domácího a regionálního prostředí, podmíněné historickým kontextem,

⁸ Tyto války jsou výsledkem mnohých okolností – Evropská dekolonizace, kolaps v komunistických státech Sovětského svazu a rozpad Jugoslávie, či konflikty plynoucí z ideologie (Owtram 2011: 131).

nerovnoměrně ovlivněnými širšími mezinárodními a globalizačními tlaky (Harvey – Stansfield 2011: 12).

Další významný posun v otázce terminologie přinesl Kolstø (2006: 724–725), který se snaží ve svém článku vysvětlit terminologické zmatení kolem termínu *kvazi stát*, jež se často užívá pro označení obou deviantních podob státnosti zmíněných výše. Ve své práci vyvrací tvrzení Jacksona (1990) a jeho pojetí termínu *kvazi stát* ve smyslu zhrouceného státu. Ačkoliv byl Jacksonův výzkum velmi významný, v novinách a politickém žargonu byly pro stejný fenomén (zhroucených států) užívány jiné výrazy. Běžně byly používány termíny zhroucený stát (*failed state*), slabý stát (*weak state*) a stínový stát (*shadow state*). Ve stejné době byla termínem *kvazi stát* (např. Pegg 1998) označována i druhá deviantní podoba státnosti – státy, jež postrádají mezinárodní uznání. Kolstø tak přichází s řešením používat pro státy, o kterých se zmiňuje Jackson (1990), označení zhroucený stát (*failed state*), kdežto termín *kvazi stát* pouze pro neuznané státy.

Termín *kvazi stát* přilákal větší pozornost badatelů s koncem bipolárního rozdělení světa, kdy vypukaly různé intrastátní konflikty, z nichž se etablovaly tzv. mezinárodně neuznané státy v jednotlivých regionech světa (Riegl 2010: 58). Je to fenomén, jehož výzkum můžeme spojit s dalšími abstraktními koncepty – státnost a suverenita – doplňující jeho problematiku v mezinárodním prostředí (Harvey – Stansfield 2011: 12). Pro tyto státy, které jsou vnitřně efektivní a stabilní, ale postrádají mezinárodní uznání, se uchytil nejvíce termín *de facto* stát. Nicméně u jednotlivých autorů se můžeme setkat i s jiným označením jako pseudo stát (*pseudo-state*; Kolossov – O’Loughlin 1998), *de facto* stát (Pegg 1998), neuznaný stát (*unrecognized state*; Harvey – Stansfield 2011) a kvazi stát (*quasi-state*; Kolstø 2006), který ve své práci budeme používat my. Autoři používají různé termíny, jelikož jak *de facto*, tak kvazi status odkazuje na vnější suverenitu, neboli postrádání vnějšího uznání, z čehož pak vychází termín neuznané státy (Owtram 2011: 129).

Můžeme říci, že existovaly dvě období ve výzkumu termínu *kvazi stát* jako neuznaného státu. První období výzkumu můžeme považovat za negativní přístup⁹ vůči kvazi státům v akademické literatuře, které trvalo až do roku 2004 (Kopeček – Hoch – Baar 2016: 88). Kolossov a O'Loughlin (1998) tvrdili, že neuznané státy vyskytující se na postsovětském území mají silné kriminální prostředí a jejich elity se specializují na nelegální obchod se zbraněmi, drogami a praní špinavých peněz, aby si mohly udržet nárokované území. Lynch (2004) charakterizoval ve své práci *de facto* státy jako vysoce kriminální prostředí, ve kterém místní politici byli loutky v rukou externích aktérů.

Druhé období začíná od roku 2005, kdy autoři začínají na kvazi státy nahlížet i pozitivním přístupem. Caspersen (2008) tvrdí, že obraz neuznaných států jako kriminálního prostředí je přehnaný. Naznačuje, že by tyto entity neměly být považovány pouze za kriminální prostředí. Ale na druhou stranu uznává, že takové pobídky mohou být hnací silou na vnitřní vývoj neuznaných států. Ve své práci, kde se zaměřuje na Abcházii a Náhorní Karabach, uznává, že jsou daleko od liberální demokracie. Dále ale tvrdí, že úroveň jejich demokratičnosti je stejná nebo dokonce vyšší než v jejich mateřských státech.

Přestože neuznané kvazistátní jednotky nejsou v mezinárodním prostředí žádnou zvláštností, jelikož se staly poměrně častým jevem už od druhé světové války, je to anomálie, která představuje výzvu pro mezinárodní prostředí, ale i pro akademickou sféru, která ji studuje (Harvey – Stansfield 2011: 11). Často jsou vnímány jako v zásadě pomíjivý fenomén, u kterého se obvykle předpokládá, že dříve či později zmizí (Kolstø 2006: 735). Ačkoliv jsou kvazi státy nějakým způsobem předurčené ke kolapsu, jsou v jiném ohledu ve skutečnosti v dobré pozici, aby se ubránily nebezpečným bojům a uspěly v budování státu. To proto, že mají tendenci být relativně homogenní, což snižuje jejich ohrožení. Neuznané kvazi státy čelí vnějším hrozbám (útokům militantních skupin, útokům od odděleného státu), proti kterým se mohou lépe

⁹ Negativním přístupem máme na mysli, že je nahlíženo na tyto kvazistátní neuznané jednotky jako na prostor, který můžeme spojit s rozsáhlou kriminální činností a nelegálně organizovaným zločinem. Nebo jako prostředí vhodné pro různé teroristické militantní skupiny.

bránit pomocí vnitřní soudržnosti a vnitřní legitimacy. Při zajištění soudržnosti budou schopni zajistit si bezpečnost a budovat státnost (Caspersen 2011: 76). Na druhou stranu mohou neuznané kvazi státy představovat zvláštnost pro svoji existenci. Jsou to entity, které se nachází ve světě rozděleném na jednotlivé státy pomocí hranic. A svým oddělením se od daného státu v rámci jeho hranic, narušují rozdělení světa. Jsou to entity, které mají omezené zdroje, jejichž legitimita vznikla za extrémních okolností, proto jsou často autoritářské nebo polo-autoritářské povahy, některé závislé na svém vnějším patronovi (Harvey – Stansfield 2011: 11–12).

Neuznané kvazi státy se navzdory své politické povaze snaží přijímat demokratické zásady. Jedním z možných vysvětlení je pocit, že pokud budou podporovat demokracii, mají větší šanci na získání mezinárodního uznání. Zástupci států zdůrazňují význam podpory demokratizace svých subjektů, aby si naklonili přízeň mezinárodního prostředí na svoji stranu za účelem zisku mezinárodního uznání. Jedná se o tzv. strategii „demokratizace pro uznání“ (Hoch – Rudincová 2015: 39). V některých¹⁰ kvazi státech je tento rétorický závazek dokonce doprovázen budováním relativně efektivních státních institucí a odstraňováním autoritativních vládních složek (Caspersen 2011: 74). Dalším způsobem, jak mohou navýšit svoji šanci pro získání mezinárodního uznání je (kromě vybudování silné státní struktury) schopnost eliminovat nejvíce očividné kriminální aktivity na svém území (Kolstø 2006: 735).

1.1 Definice termínu kvazi stát

Výzkum kvazi států se vyvíjel způsobem, kdy se přeskakovalo z jedné případové studie do jiné bez jakékoliv terminologického konsenzu v nově vznikající literatuře. Různí autoři vysvětlují různými termíny stejné entity v mezinárodním systému nebo vysvětlují stejným termínem jiné entity mezinárodního systému. Takový přístup ke konceptualizaci objevující se

¹⁰ Jsou kvazi státy, u kterých prohlášení o demokratickém státě zůstává pouze rétorické. Zejména Čečensko a Republika srbská Krajina, kterým se nikdy nepodařilo vymanit se z entity, kde dominuje anarchická vláda (Caspersen 2011: 74).

v literatuře ve výsledku znamená terminologické zmatení. To v případě kvazi států přetrvává dodnes. V následující části práce uvedeme definice kvazi států od různých autorů s tím, že každý z těchto autorů používá pro vysvětlení těchto entit jiné názvy. Abychom se vyhnuli zmatení, budeme v této práci používat pro neuznané státy vždy termín *kvazi stát*, ačkoliv autoři ve svých dílech užívají své pojmy.

Pål Kolstø (2006: 725–726), jak bylo uvedeno výše, přichází s významným posunem v konceptualizaci termínu *kvazi stát*. Jeho návrhem bylo používat pro vnitřně nefunkční státy označení rozpadlý stát (*failed state*), kdežto termín *kvazi stát* pouze pro neuznané státy. Kolstø se ve své práci drží termínu *kvazi stát* pro neuznané státy ze dvou důvodů. Za prvé, termín podtrhuje určité podobnosti mezi neuznanými státy a státy rozpadlými. Obě deviantní podoby se nachází na okraji mezinárodního systému států a zpochybňují základní předpoklady systému státnosti. Neuznané kvazi státy často vznikají oddělením se od rozpadlého státu, takže jsou obě deviantní podoby státnosti na stejném prostoru a nachází se vztahu mateřský stát a secesní území. Druhým důvodem je silná pravděpodobnost, že když některý z neuznaného státu získá mezinárodní uznání, skončí jako uznávaný rozpadlý stát. Dále dělí *kvazi státy* podle tří kritérií. Vedení státu musí být schopno efektivně kontrolovat území, nad kterým chce vyhlásit nezávislost. Musí usilovat, ale nesmí získat mezinárodní uznání jako nezávislý stát. A aby zredukoval možné entity, které by do kategorie zapadaly¹¹, musí kvazi státy usilovat o mezinárodní uznání více jak dva roky, a tím pádem nesmí být v neuznaném stavu méně jak dva roky.

Scott Pegg (1998: 1) ve své práci používá pojem *de facto* stát, my ale budeme používat termín *kvazi stát*. Podle něj tedy kvazi státy existují tam, kde je organizované politické vedení vzniklé do určité míry z vlastní způsobilosti, dostává se mu podpory veřejnosti a má dostatečné schopnosti, aby mohl

¹¹ Pouze málo z entit naplňuje veškerá stanovená kritéria, některé státy byly vyloučeny, jiné zůstávají dodnes. Po studené válce existovalo více příkladů takových entit, vzniklých rozpadem Sovětského svazu či Jugoslávie. Státy, které byly vyloučeny, jsou například Republika Srbská v Bosně, jež byla kvazi státem, dokud nebyla uznána jako entita v rámci Bosny a Hercegoviny. Nebo bývalá Republika srbská Krajina do doby, než byla zabrána Chorvatskem (Kolstø 2006: 726).

vykonávat vládní služby směrem k dané populaci v rámci území, nad kterým má efektivní kontrolu po delší časovou dobu. Kvazi stát sám sebe vidí jako entitu schopnou vstupovat do vztahů s ostatními státy a usiluje o plnou ústavní nezávislost a získání mezinárodního uznání jako suverénní stát. Není však schopen dosáhnout žádné míry věčného uznání, a proto zůstává nelegitimní v očích mezinárodního společenství. Kvazi stát, jelikož není suverénní a pouze usiluje o uznání, je mu odepřeno být členem OSN (Organizace spojených národů) a mít svoje místo u mezinárodního stolu. Pegg (1998: 1) nehledí na to, jak dlouho nebo do jaké míry je entita efektivní v teritoriální kontrole v rámci daného území. Taková kontrola není legitimní ani uznaná. Jednoduše řečeno kvazi stát je nelegitimní navzdory své efektivitě. Podle Pegga (1998: 1), vzniku kvazi státu předchází secese jako primární kauzální dynamika. To slouží pro posílení jeho definice kvazi státu jako „*separatistické entity*“¹².

Pegg (2008) rozvíjí rozdělení *kvazi států* podle tří kritérií od Kolsta (vedení státu musí mít kontrolu nad nárokovaným územím, musí usilovat o mezinárodní uznání jako nezávislý stát a to více jak dva roky). Podle Pegga (2008: 1) existuje shoda na některých prvcích, s nimiž je možné definovat neuznané kvazi státy, ale objevují se i prvky, které se s těmi základními neshodují. Ve své konceptualizaci termínu se řídí šesti základními prvky, z nichž některé vychází z článku jedna Montevidejské konvence o právech a povinnostech z roku 1933. Prvním prvkem je existence politického vedení, které má určitou formu podpory od svých obyvatel. Za druhé, toto vedení má dostatečné kapacity pro poskytování vládních služeb nebo správy vůči své populaci. Za třetí, kvazi stát nejméně po dobu dvou let účinně ovládá své území nebo alespoň jeho velkou většinu. Čtvrtým prvkem se kvazi stát považuje za entitu schopnou vstupovat do vztahů s ostatními státy. Za páté, kvazi stát musí aktivně usilovat o rozsáhlé mezinárodní uznání své nezávislosti. Posledním prvkem, kvazi stát nesmí být schopen dosáhnout rozsáhlého uznání své nezávislosti a zůstává zcela neuznáván mezinárodní společností suverénních států nebo je uznán několika málo suverénními státy.

¹² Což vysvětluje, proč byla koncepce kvazi státu přijata pro analýzu separatistických republik, které vznikly v Eurasii a na Kavkaze po úpadku sovětského svazu (Harvey – Stansfield 2011: 14).

Charles King (2001: 524–552) ve svém článku *The Benefits of Ethnic War: Understanding Eurasia's Unrecognized States* odkazuje na nově vzniklé entity v oblasti Eurasie po rozpadu Sovětského svazu jako na neuznané státy (*unrecognized states*), *de facto* země, *de facto* státy, nezávislé státní entity (*independent statelike entities*), neuznané režimy (*unrecognized regimes*), separatisty (*separatists*), skrytou státní budovu (*surreptitious state building*) a spoustu dalších koncepčních forem a dynamik, i v jeho případě budeme zde používat pouze termín *kvazi stát*. King (2001: 252) řeší války a ozbrojené konflikty vzniklé v 90. letech v euroasijském regionu, kde spory přetrvávají (i po ukončení násilí) až do dnešních let jako zastavené (*stalled*) či zmrazené (*frozen*) konflikty. To, že spory přetrvávají až do současnosti, argumentuje tím, že územní separatisté z 90. let se v novém tisíciletí stali budovateli tzv. kvazi států, jejichž schopnosti jsou tak dobře rozvinuté jako u uznaných států, jichž jsou ještě součástí. King (2001: 535) klade důraz na budování státu. Díky tomu jeho analýza přináší rámec pro pochopení vzniku těchto entit. Budování státu stojí na ekonomickém přínosu ze slabosti státu¹³, podpoře klíčových vnějších aktérů, legitimizaci státnosti prostřednictvím kulturních a vzdělávacích politik, spoluúčasti ústředních vlád a v některých případech nevědomé pomoci od mezinárodních účastníků na vyjednávání o sporech.

Další autor, který svůj výzkum zaměřuje zejména na oblast Eurasie, je Dov Lynch. Ve své knize *Engaging Eurasia's Separatist States* (2004) používá termíny separatistický stát (*separatist state*) a *de facto* stát pro zkoumání široké škály existenčních problémů týkajících se post-sovětských neuznaných států. Opět pro vyvarování se zmatení budeme používat termín *kvazi stát*. Dále se věnuje konfliktům, z nichž se vyvinuly. Také v jeho práci můžeme najít zaměření na možnosti budoucího dialogu, které mohou tyto entity mít s mezinárodním společenstvím. V mezinárodním prostředí panuje konvenční předpoklad, že neuznané kvazi státy jsou vnitřně efektivní a disponují vnitřní legitimitou. Lynch

¹³ Podle Kinga (2001: 536) je státní slabost pro neuznané režimy (*unrecognized regimes*) zjevným ekonomickým přínosem. Podnikání lze provozovat se sousedními státy bez placení daní z produkce nebo sazeb. Luxusní zboží, zejména cigarety a alkohol, lze dodat za účelem dalšího prodeje nebo vývozu. Entity se však od sebe liší, pokud jde o jejich relativní ekonomický úspěch.

(2004: 47) však upozorňuje na to, že realita v souvislosti s euroasijskými entitami je odlišná, jelikož jejich stupeň kontroly nad teritoriem se výrazně liší. Ve stejném roce byl termín *kvazi stát* použit obecněji autory Bahcheli, Bartmann, a Srebnik (2004). Autoři se snažili prezentovat různorodý obsah materiálů, aby předali světový pohled na věc.

Tomáš Hoch a Kateřina Rudincová (2015: 38–39), v článku, který společně vytvořili, používají termín *de facto* stát, my se ale budeme držet termínu *kvazi stát*. Tito autoři považují kvazi stát za region, který má definované území, stálé obyvatelstvo a jejich vláda kontroluje celé území, které si nárokuje, nebo alespoň část z něho. Jejich státní autority vytváří státní administrativu a mají schopnost vstupovat do vztahů s ostatními státy. Usilují o získání nezávislosti více než dva roky, ale stále selhávají v dosažení mezinárodního uznání jejich nezávislosti (nebo byly uznány malým počtem států).

My budeme na kvazi stát nahlížet podle definic autorů Pegga (1998) a Kolsta (2006), kteří pro naše účely termín definovali nejlépe. Od Pegga (1998: 1) jsme převzali definice, že kvazi stát existuje na takovém území, kde je organizované politické vedení, kterému se dostává podpory od veřejnosti a má dostatečné schopnosti, aby mohl vykonávat vládní služby směrem k dané populaci v rámci území, nad kterým má efektivní kontrolu po delší časovou dobu. Dále, že kvazi stát sám sebe vidí jako entitu schopnou vstupovat do vztahů s ostatními státy a usiluje o plnou ústavní nezávislost a získání mezinárodního uznání jako suverénní stát. Od Kolsta (2006: 726) jsme převzali definici, že kvazi stát musí usilovat o mezinárodní uznání jako nezávislý stát déle než dva roky, ale nesmí se mu podařit uznání získat. Pro naše potřeby jsme do definice ještě zahrnuli, že politické vedení státu se snaží budovat relativně efektivní a demokratické státní instituce, aby tím podpořilo získání mezinárodního uznání svojí nezávislosti.

2 MEZINÁRODNÍ SPOLEČENSTVÍ A KVAZI STÁTY

Skutečnost, že kvazi státy postrádají mezinárodní uznání, jim podstatně omezuje schopnost navazovat vztahy se suverénními státy, mezinárodními organizacemi atd. Dostávají se tak do izolace v mezinárodním systému, která jim přináší řadu překážek (Kopeček – Hoch – Baar 2016: 96). Izolace může být důvodem, že jsou kvazi státy často vnímány jako útočiště pro válečníky, žoldáky, pašeráky a teroristické skupiny; jako prostředí, které napomáhá násilí a zločinu. Kvazi státy sice mohou mít omezené zdroje a instituce nezbytné pro prevenci kriminality, také ale mají tendenci být relativně homogenní, což snižuje riziko napadení ze strany nežádoucích aktérů (Caspersen 2011: 75). Proto by se dalo říci, že mezinárodní společenství vystupuje proti kvazistátním jednotkám a snaží se zabránit jejich vzniku. Pokud již kvazi státy existují, usilují o mírové řešení problému či vyjednání dohody mezi konfliktními stranami (Kolstø 2006: 734). Hlavní důvod, proč mezinárodní společenství přistupuje ke kompromisům a má spíše averzi k secesi, je dán obavami, že pokud uznají jeden kvazi stát, povede to k vypuknutí dalších secesí. Mezinárodní společenství se snaží předejít tomuto možnému scénáři, kdy by došlo k nespoutané vlně secesí a žádostí o uznání (Owtram 2011: 132).

Je nutno dodat, že počínání mezinárodního společenství mají v mnohých případech velmi rozdílný efekt. Mohou neúmyslně přispět k prodloužení existence kvazi států. Raději, než aby konflikt vyřešila, udržují vyjednávání, která kvazi státy zmrazí ve status quo. Tím pomáhají k prodloužení jejich existence. Hlavním problémem v zapojení mezinárodního společenství při kvazistátních konfliktech bývá nerozhodnost a nekonzistentnost. Mohlo by to být vysvětleno tím, že úsilí mezinárodního společenství se vyznačuje nízkou mírou razantnosti a odhodlání. Důvodem je, že tyto konflikty nejsou pro západní státy tolik důležité. Takové jednání mezinárodního společenství umožňuje regionálním aktérům zaujmout silnější roli v těchto konfliktech a mít větší vliv na nové kvazi státy (Kolstø 2006: 734).

Mezinárodní organizace, jako jsou OSN, OBSE (Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě) či NATO (Severoatlantická aliance), v řadě případů hrají důležitou roli v konfliktech mezi kvazi státy a jejich mateřským státem. Stejně tak v některých případech mezinárodní organizace vystupovaly jako kolektivní vnější patron¹⁴ kvazi států. A konečně, mezinárodní organizace se podílejí na vyjednávání a peacekeepingových misích v konfliktech mezi kvazi státy a mateřským státem. Obvykle mezinárodní organizace poskytují při kvazistátních konfliktech své dobré služby, když vystupují jako rozhodčí nebo zprostředkovatelé u vyjednávacího stolu. Taková vyjednávání bývají doprovázena rozmístěním peacekeepingových sil (Ibid 2006: 734).

Vztah Evropské unie (EU) vůči kvazi státům se v čase vyvíjel. Zatímco postoj, který je odmítá rozpoznat jako nezávislé státy, zůstal nezměněn, míra zapojení EU se změnila. Z nízké účasti v 90. letech na hlubší zásahy při řešení konfliktů v letech následujících. EU si vytvořila přístup „angažovanosti bez uznání“. Nicméně jednání EU se týká zejména kvazi států v post-sovětské oblasti (Jakša 2017: 5). OSN má vztah ke kvazi státům založený na znění Charty OSN, kde je zmínka o územní celistvosti a nezávislosti státu. Mimo jiné se OSN snažila přivést hromadně mocnosti na domněnku, že sdílejí společný názor vůči zachování územní celistvosti a územní ochrany. Bohužel se v průběhu let ukázaly záměry mocností nadále využívat svou politickou moc k narušení teritoriální celistvosti ostatních národů¹⁵ (Quadros: 464).

2.1 Způsoby vypořádání se s kvazi státy

Kvazi státy představují pro mezinárodní společenství zásadní výzvu z pohledu toho, jak k nim přistupovat nebo jak s nimi zacházet. Nějakou dobu byly secese a uznání nezpochybnitelnou součástí mezinárodního práva. Situace

¹⁴ Jsou dva případy, kdy mezinárodní organizace vystupovaly jako kolektivní vnější patron pro kvazi státy, a to v případě Kosova a území kontrolované Kurdy v severním Iráku mezi první a druhou válkou v zálivu (Kolstø 2006: 734).

¹⁵ Ruská agrese na Krymu a na východě Ukrajiny byla přímým porušením zásady územní celistvosti a práva jednotlivců na sebeurčení.

se začíná měnit v posledních letech, kdy se začíná navyšovat zájem vědců o to, jak mezinárodní prostředí reaguje na území, které se unilaterálně odtrhne. Věnují se výzkumu toho, jak si kvazi státy snaží vytvořit místo v mezinárodním systému. Jaké kroky činí mateřské státy, aby předešly uznání entity, která se od nich odtrhla (Ker-Lindsay 2017: 431).

Podle Pegga (1998: 4) mezinárodní společenství tradičně odpovídá na problémy s kvazi státy třemi způsoby: aktivně stojí proti nim za pomoci využití embarg a sankcí; v zásadě je ignorují a nijak se jimi nezabývají; nebo je částečně akceptují a přijímají jejich existenci. Každý z těchto přístupů má rozdílnou sadu výhod, ale i svou cenu jak pro mezinárodní společenství, tak pro kvazi státy samotné. První způsob můžeme uvést na příkladu uvalení sankcí a embarga na Severní Kypr. Sankce byly v celkovém kontextu ničující pro kvazi stát, ale dotkly se i mezinárodního společenství. Na Severokyperskou Tureckou republiku (TRNC) bylo uvaleno embargo týkající se letecké dopravy. TRNC tím přišla o příjem z turistického ruchu.

Druhý způsob je asi typičtější než aktivní kampaně proti kvazi státům. Jedná se o ignorování existence a odmítání vstupovat do záležitostí mezinárodního společenství. Takovým příkladem je odmítnutí dát Eritrei pozorovatelský status v Africké unii (AU) v roce 1992 (Pegg 1998: 4–5). Tento přístup mezinárodního společenství více ubližuje kvazi státům. Neschopnost mezinárodních organizací a nevládních agentur spolupracovat s kvazi státy jim brání získat jakoukoliv potenciální pomoc a investice na udržení svojí existence (Pegg 1998: 6).

Částečné přijetí existence kvazi států mezinárodním společenstvím je asi hlavní a nejčastější způsob. Tato možnost se dá nejlépe ilustrovat na přístupu mezinárodního společenství vůči Eritrei v letech 1991 až 1993. Přestože byl Eritrei zamítnut přístup do mezinárodních organizací a znemožněno využití mnoha forem vnější pomoci, USA zde otevřely stálou zastupitelskou kancelář v roce 1991. O rok později přijela americká delegace na návštěvu do Eritree, ta

vedla diskusi s jejími zástupci. Americká delegace Eritrei přislíbila finanční pomoc na dva roky (Pegg 1998: 7).

Je patrné, že největší výhody pro kvazi státy bude mít třetí přístup. Je ale pravděpodobné, že větší mezinárodní zapojení může omezovat autonomii kvazi států. Ty mohou být tlačeny k dodržování určitých přístupů. Nicméně výhody by měly převážit cenu, kterou mohou tyto přístupy vytvořit. Největší problém, který tento přístup může vyvolat mezinárodnímu společenství, je rozhořčení mateřského státu. Mezinárodní společenství nechce být viděno, jak podporuje kvazi státy v secesi od mateřského státu. Z dlouhodobého hlediska může mezinárodní společenství považovat jakoukoliv pomoc kvazistátním jednotkám jako investici, která může dopomoci k lepší stabilitě území (Pegg 1998: 7–8).

Také Kolstø (2006: 735–738) přichází s možnostmi, jak se vypořádat s kvazi státy. Uvádí čtyři možné postoje, které může mezinárodní společenství přijmout vůči kvazi státům. První možností je začlenění do vnější patronské země. Druhá možnost je úplná nezávislost. Třetí možnost znovu se stát plně součástí mateřského státu se podařila uskutečnit v případě Katangy a Biafri. Poslední, čtvrtá možnost je začlenění do mateřského státu jako samostatná entita s větší mírou pravomocí.

2.2 Přístup mezinárodního práva ke kvazi státům

Mezinárodní společenství ke kvazi státům přistupuje alespoň s omezenou akceptací jejich existence. Spíše se snaží zabránit jejich vzniku. Když však přijde na mezinárodní právo, zdá se, že to spíše zdůrazňuje větší význam pro územní celistvost státu. Obecně se dá říci, že v otázce secese a založení nového státu upřednostňuje spoléhání se na vnitrostátní právní předpisy stávajících států, aby o secesi rozhodly¹⁶ (Eggers 2007: 215). Charta OSN kap. 1, čl. 2, para. 4 uvádí: *„Všichni členové se ve svých mezinárodních vztazích zdrží hrozby nebo použití*

¹⁶ Tak to v podstatě bylo v otázce uznání Eritrei. Etiopie uznala právo Eritrei na uspořádání referenda, v němž si Eritrea rozhodla o nezávislosti a OSN jí udělila plné členství (Government of Eritrea 1993).

síly proti územní celistvosti nebo politické nezávislosti kteréhokoli státu“ (Charta OSN 1945: 3, kurzíva doplněna autorem). Některé státy a mezinárodní organizace považují uspořádání národního území za otázku, kterou si má vyřešit suverénní stát. Jiné státy zase tvrdí, že „*mezinárodní právo neposkytuje v rámci suverénních států konkrétní zákonné právo na jednostranné oddělení se od svého mateřského státu“* (Eggers 2007: 215, kurzíva doplněna autorem).

Kvazi státy už z podstaty svojí definice postrádají právní postavení ve společnosti států, což může představovat problém pro mezinárodní právo. Nicméně po důkladnějším rozboru shledáme, že mezinárodní právní systém je schopen řešit přítomnost těchto entit. A to v souvislosti s přijetím faktu, že je zakázána genocida a použití násilí (s výjimkou sebeobrany), takové normy by se měly vztahovat na kvazi státy stejně jako na suverénní státy (Pegg 1998: 12).

Charta OSN byla vyvinuta za účelem vytvoření mírumilovnějšího světa, ve kterém si národní státy mají respektovat svou svrchovanost a území. Charta má ale ve svém znění protichůdná ustanovení o územní celistvosti a práva na sebeurčení, které se jí nedaří sladit. Navíc ustanovení Charty mohou být neúčinná, pokud silné národy nadále porušují územní celistvost jiných národů a manipulují s jednotlivci, aby uplatňovali své právo na sebeurčení. V souhrnu lze říci, že neexistence mezinárodního práva, které by řešilo napětí mezi jednotlivci, právo na sebeurčení a územní celistvost, představuje přímou hrozbu současnému rozdělení světa (Quadros: 462).

Thomas Franck (2000: 75–84) shledává absurdním, že by mezinárodní právo vždy upřednostňovalo územní celistvost států. Podle něj ani Deklarace o přátelských vztazích neobsahuje absolutní předpojatost vůči územní celistvosti, ale pouze opakuje známá pravidla, a to: „*státy nesmí rozdělovat jiné státy (tj. používat nezákonně sílu) pod záminkou podpory sebeurčení; a že mezinárodní právo a jeho systém je neutrální (tj. neopravňuje ani nepodporuje), pokud jde o separační hnutí, která usilují o rozpad zřízených suverénních států“* (Franck 2000: 84, kurzíva doplněna autorem). Z Franckových argumentů (2000: 84)

vyplývá, že zákon povoluje secesi, nebude ji ani zakazovat, ani povzbuzovat, a bude ji uznávat, pokud bude úspěšná¹⁷.

Přestože mezinárodní právo neuznává právo na odloučení území od mateřského státu, neznamená to, že mezinárodní právo toto odloučení zakazuje. To, co mezinárodní právo zjevně zakazuje, je zasahování jiných států na území jejich sousedů. Toto je porušení obecně uznávaných zásad, které vyžadují, aby státy respektovaly integritu ostatních států.

2.3 Strategie demokratizace pro zisk mezinárodního uznání

Strategie demokratizace pro zisk mezinárodního uznání je formulace, kterou přijaly kvazi státy za svou vlastní, při snaze vybudovat stát. Jedním z důvodů je názor státníků kvazi států, že jim to zaručí větší šance na získání mezinárodního uznání a nezávislosti a také větší možnosti, jak navázat vztah s mezinárodním společenstvím, které se snáze dohodne s demokratickým vedením státu než s autoritativním. Tato interpretace demokracie jako strategie pro uznání je založena na množství různých politik¹⁸, vyskytujících se v průběhu vývoje mezinárodního prostředí po konci studené války, jež dávají kvazi státům najevo, že aby byly přijaty mezi suverénní státy, musí vytvářet demokracii a dobré vládnutí (Caspersen 2011: 79).

Budování státu je pro všechny kvazi státy poměrně obtížný úkol. Pro některé z entit je to úkol dokonce nemožný¹⁹. Všechny kvazistátní jednotky usilují o vybudování takového státu, který bude dobře fungující, legitimní a hlavně demokratický, což se stalo jejich hlavním nástrojem pro nárokování si

¹⁷ Tento argument je použitelný na případ Somalilandu, jelikož je to území, kterému se po odloučení od mateřského státu daří udržovat stabilitu a jeho existence je některými suverénními státy akceptována.

¹⁸ Těmito politika jsou myšleny: podmínky spojené s uznáním bývalých států Jugoslávie v počátcích 90. let; mezinárodní rétorické zdůrazňování demokratizace; pokračující odkazy na nebezpečí představující zhroucené státy, přístupová kritéria EU; a podmínky, často stanovené pro mezinárodní rozvojovou pomoc (Caspersen 2011: 78–79).

¹⁹ Některá území, jako například Talibán „povstalecký stát“ v Afghánistánu vůbec neuspěl ve své snaze získat jakoukoliv kontrolu a relativní sílu. Zatímco kvazi státy jako Čechensko a Republika srbská krajina sice měly minimální kontrolu nad území, nakonec ale neměla dlouhého trvání (Caspersen 2011: 75).

nezávislosti a suverenity. Tento přístup se ukázal mezi kvazi státy populárním, jelikož se překrývá s jejich hlavní prioritou, a to přežitím. Pokud ztratí kontrolu nad nárokovaným územím, boj o uznání bude do značné míry, ne-li úplně, nemožný²⁰ (Caspersen 2011: 73, 79).

Kvazi státy se nespokojí pouze se symboly státnosti, jako je vlajka, národní znak, národní svátky, hlava státu, atd. Vytvářejí mnohem ambicióznější nároky na státnost. Tvrdí, že vytvořily životaschopné entity s demokratickými hodnotami a efektivními státními strukturami, jež jim umožňují bránit a mít kontrolu nad územím, které si nárokují, a současně poskytují svým obyvatelům základní veřejné služby. Tedy tvrdí, že mají veškeré nezbytné vlastnosti státnosti, kromě mezinárodního uznání (Ibid: 73–74).

Úsilí budovat efektivní demokratický stát se stává součástí veřejných prohlášení státníků kvazi států, jelikož to považují za možnost, jak navázat vztahy s mezinárodním společenstvím a získat mezinárodní uznání. Rétorický závazek od státníků kvazi států bývá často naplněn vybudováním relativně efektivních státních institucí (Ibid: 74). Strategii demokratizace za uznáním můžeme vidět například u Abcházie. Západní postoj vůči jejich nezávislosti ovlivňuje abcházský přístup k demokracii. Zatímco v roce 2009 jsme mohli být svědky nadšeného budování demokracie a mnoho lidí sdílelo vyhlídky na budování pozitivních vztahů se západními zeměmi, v roce 2014 se situace výrazně změnila. Lidé byli stále spokojeni s postupnou demokratizací Abcházie, ale měli pocit, že tato strategie nebyla dostatečně použita pro získání mezinárodního uznání (Kopeček – Hoch – Baar 2016: 96).

Když budeme porovnávat, jak se jednotlivým kvazi státům daří budovat stát, zjistíme, že variace jsou tak obrovské, až se může zdát, že porovnáváme zcela odlišné entity. Každá z entit, když začala s budováním států, se nachází v různém výchozím bodě, který pak může ovlivnit budování států. Může je ovlivnit přístup ke zdrojům, slabá či žádná infrastruktura, nefunkční ekonomika.

²⁰ Nezáleží na tom kolik mezinárodní přízně je Čečensko schopné si získat pomocí mezinárodního lobbingu. Všechno jejich úsilí zůstává hypotetické, dokud bude mít Rusko kontrolu území pevně ve svých rukou (Caspersen 2011: 79).

Tyto nedostatky znemožňují vybudovat efektivní státnost a vytváří to pro kvazi státy nezbytnou potřebu po vnějších zdrojích. Pro svoji neuznanost a riskantní situaci se nachází v izolaci od mezinárodního společenství, nejsou atraktivní pro zahraniční investory a často je jim znemožněno dostávat mezinárodní pomoc a půjčky (Caspersen 2011: 82). Některé kvazi státy mohou izolaci nahradit závislostí na tzv. patronském státu, který chrání jejich zájmy na mezinárodní scéně. Patron může také poskytovat nezbytnou ekonomickou, politickou a vojenskou podporu výměnou za věrnost (Kopeček – Hoch – Baar 2016: 97).

Všechny kvazi státy spojuje neuznanost, nejistota a izolace. U každé entity ale nalezneme spoustu různých rozdílů, co se týče státní efektivity a typu režimu. Takové rozdíly však můžeme najít i u suverénních států (Caspersen 2011: 74). Stejně tak můžeme vidět dvojí přístup mezinárodního společenství vůči demokratizačním procesům v kvazi státech a suverénních státech. Ačkoliv se můžeme setkat s mezinárodním rétorickým zdůrazňováním demokratizace, postoj USA a Evropské unie se stal pro demokratizaci v kvazi státech neočekávanou překážkou. V plně suverénních státech USA i EU podporují transformaci autoritativních nebo posttotalitních režimů na liberální demokracii prostřednictvím velkorysých programů zaměřených na demokratické instituce, právní stát a nezávislá média. Kvazi státy však podobnou podporu nedostávají (Kopeček – Hoch – Baar 2016: 96). Proto bychom se měli ptát, v čem jsou kvazi státy odlišné od plně suverénních států, že se jim nedostává mezinárodní podpory ani uznání.

3 ZAHRANIČNÍ POLITIKA KVAZI STÁTŮ

Nyní se budeme věnovat zahraniční politice se zaměřením na kvazi státy. Na začátek bychom měli uvést, že literatura věnující se zahraniční politice obecně nepočítá se zapojením, v jakémkoliv směru, fenoménu kvazi států a jejich zahraniční politiky. Jak tvrdí David Allen (1996: 303), zahraniční politika je v podstatě spojena s myšlenkou státu, který má soubor národních zájmů identifikovaných vládou. Jeden z autorů, a to Christopher Hill (2003) v knize *The Changing Politics of Foreign Policy* však ve své knize odkazuje mimo jiné i na kvazi státy jako fenomén, jež může vytvářet zahraniční politiku.

Existuje mnoho příkladů skupin, dokonce i národů, které věří, že přežití vyžaduje zahraniční politiku. Jsou také lidé, pro něž je těžké přijmout fakt, že zahraniční politika existuje a skládá se z toho, co jeden stát dělá nebo chce od státu druhého (Hill 2003: 1). To, co jeden stát dělá ve svém zahraničně-politickém angažmá, nebo co chce od druhého státu, můžeme chápat podle Holstiho schématické konceptualizace cílů zahraniční politiky. Dle Holstiho je nejdůležitějším cílem jakékoli zahraniční politiky zajištění suverenity a nezávislosti domovského území (Holsti cit. dle Van Nieuwkerk 2004: 95). Na základě tohoto tvrzení můžeme říct, že kvazi státy mohou vykonávat zahraničně-politickou činnost, aby od ostatních států získaly mezinárodní uznání, které je nezbytné pro jejich přežití.

Hillova stručná definice zahraniční politiky zní takto: „*Je to suma oficiálních vnějších vztahů prováděná nezávislým aktérem (obvykle státem) v mezinárodních vztazích*“ (Hill 2003: 3, kurzíva doplněna autorem). Slovní spojení *nezávislý aktér* může například vyloučit zapojení organizace Evropská unie. Vnější vztahy jsou *oficiální*, aby umožnily zapojení výstupů ze všech částí vládního mechanismu státu nebo zapojení podniku a jeho uskutečněných mezinárodních transakcí. Politika je ‘*suma*’ těchto oficiálních vztahů, jinak by každý akt byl viděn jako partikulární zahraniční politika. Politika je *zahraniční*, protože svět je stále více rozdělený na osobité komunity než na jednotnou

homogenní entitu. Tyto komunity potřebují strategie pro vypořádání se se zahraničím.

Hill (2003: 40), jak už bylo zmíněno, také uvažuje o zahraniční politice otevřené pro širší záběr aktérů²¹, pracuje tedy i s pojmem zahraniční politika neuznaných kvazi států. Nejčastěji přemýšlíme o zahraniční politice, kterou vykonává stát (v tomto případě stát suverénní), ale není to nezbytně nutné. Jsou tu i jiní aktéři, kteří produkují aktivity podobné zahraniční politice. Až často není jasné, kdo reprezentuje koho v mezinárodních vztazích.

Většina případů zahraniční politiky kvazi států je přímočará, jelikož všechny usilují stát se suverénním státem a snaží se napodobit státní zahraniční politiku (Hill 2003: 40). Tato myšlenka vyvolává otázku, jestli (pokud vůbec) je něco typického na zahraniční politice kvazi států. Odpovědí by bylo, že typickým rysem je udržování a řízení interakce s mezinárodním společenstvím a mezinárodními organizacemi ohledně záležitosti mezinárodního uznání a také spolupráce. Typické je udržování vztahů s nejdůležitějšími státy (často patrony), rozdíl je pak jedině v otázce jejich schopností. Jak Hill uvádí ve své knize, když má stát *„formální vlastnictví suverenity, je více než pravděpodobné, že bude mít zahraniční politiku. Tam, kde je suverenita odepřena nebo možnosti výkonu mají překážky, pak bude zahraniční politika náročná, nikoliv však nemožná. Zahraniční politika tak závisí na efektivitě státu doma i v zahraničí, což je spíše záležitostí politické sociologie než práva“* (Hill 2003: 31, kurzíva doplněna autorem).

Z předchozí citace vyplývá, že kvazi státy mohou mít svoji zahraniční politiku a to i navzdory absence suverenity nebo možnosti formálních diplomatických vztahů. Nicméně rozhodnutí amerických i mezinárodních soudů značí, že zahraničně-politické jednání kvazi států může být právně uznáno navzdory jejich nedostatku formálních diplomatických vztahů. Tudíž tyto soudy

²¹ Hovoří o aktérech, kteří nemají jasné teritoriální vymezení, nemají své území, přesto vytvářeli zahraniční strategie – Palestina do roku 1994 a Africký národní kongres zastupující většinu Jižní Afriky v letech 1961 až 1991. Dalším aktérem, kterému se věnuje, jsou nadnárodní společnosti (Hill 2003: 40).

nepopírají jejich právní existenci²² a možnost zahraničně-politického jednání. Kromě toho, že kvazi státy mají v mezinárodním právu právně významnou existenci, tak lze říci, že mají i svoje místo, historicky prokazatelné²³, v oblasti vstupování do vztahů s jinými státy. Současná státní praxe ukazuje, že kvazistátní subjekty mohou vstupovat do zahraničních vztahů se suverénními státy (Pegg 1998: 12–13). Li na základě obsahu sekce 107 v *The Restatement (Second) of Foreign Relations Law of the United States* (1965), konstatuje, že „z pohledu mezinárodního práva může kvazi stát vstupovat do zahraničně-politických vztahů se zeměmi, které je *de jure* neuznávají“ (Li 1979: 139, kurzíva doplněna autorem). Li (1979: 139) také uvádí, že je jen málo federálních zákonů ve vnitrostátním právu, které by vyžadovaly rozdílné zacházení s kvazi vládami, oproti vládám suverénních nebo slabých států. Navíc zmiňuje, že v USA termíny jako „zahraniční země“ nebo „zahraniční vláda“ se vztahují i na kvazistátní subjekty.

Zahraniční politika neznamena pouze vstupování do vztahů s jinými státy. Zejména u kvazi států hraje také důležitý význam z hlediska zdrojů, které se snaží prostřednictvím zahraničně-politického angažmá získat, aby mohly přežít. Pro všechny kvazi státy je nezbytné přijímat veškeré zdroje, které se jim nabízí, ať už v podobě pomoci, obchodu či investic, což jim umožní udržet si legitimitu v očích své populace. Ale zahraniční politika ve smyslu zahraniční ekonomické politiky představuje pro kvazi státy problematickou oblast. Ačkoliv se kvazi státy snaží přilákat přímý zahraniční kapitál od nadnárodních společností, stále je tu vidět výrazný vliv diaspory a jednotlivých států nebo mezinárodních organizací, které se snaží pomáhat (Owtram 2011: 134–135).

²² Tato myšlenka právní existence byla uvedena v arbitráži mezi Velkou Británií a Kostarikou v roce 1924. Tehdy neuznaná kostarická vláda Federica Tinoco, měla kvazi existenci právně poznatelnou (Pegg 1998: 13).

²³ Evropské státy v minulosti často uzavíraly smlouvy s nesuverénními entitami (Pegg 1998: 12). V posledních letech EU navazuje vztahy s Abcházií. Během let 2009-2010 vyvinula politiku „angažovanost bez uznání“ vůči Abcházi. A má dokonce instituce, které jim mají pomoci se spojit na regionální úrovni (Frear 2014: 9–10).

3.1 Zahraniční politika kvazi států: cíle a schopnosti

Hlavním cílem všech kvazi států je přežití – vojenské, politické, ekonomické – ve smyslu usilovat o získání podpory obchodu, investic a pomoci. Základem pro to je snaha získat mezinárodní uznání a angažovanost v mezinárodním prostředí, které jim pomůže přežít politicky i ekonomicky (Owtram 2011: 136). Bez mezinárodního uznání totiž mají velmi malou šanci na získání jakékoli formy podpory od mezinárodního společenství. Důvodem je prostředí, v němž se nachází. Zahraniční investoři jdou do oblastí, kde to pro ně bude výhodné. Nemají nejmenší zájem investovat na území, které se nachází v riskantní situaci, jakou je možnost války, přepadení teroristickými skupinami či přepadení piráty. Nachází se tedy v problematické situaci, kdy nejsou atraktivní pro zahraniční investory a často je jim znemožněno dostávat mezinárodní pomoc a půjčky (Caspersen 2011: 82).

Další cíle doplňují první cíl. Druhým cílem je získat materiální zdroje ve formě rozvojové pomoci nebo zahraničních investic. Třetím cílem kvazi států je provozovat zahraniční politiku, aby mohly propagovat svůj vládní aparát a chování státu pomocí toho, že mají schopnosti vstupovat do vztahů s ostatními státy (čtvrté kritérium Montevidejské konvence). K tomuto cíli využívají strategii demokracie pro získání mezinárodního uznání, jež jak jsme zmínili výše, podle nich představuje klíčový bod jak zapůsobit na mezinárodní společenství. Posledním cílem je pak samotný získání mezinárodního uznání nebo alespoň navýšení si postavení na mezinárodní scéně jakýmkoliv formálním způsobem. A to pomocí předchozího cíle, kdy se snaží navýšit si svoji prestiž, aby získaly uznání de facto státu nebo plnou nezávislost od suverénních států (Owtram 2011: 136). Hillův (2003: 139) poznatek o slabých státech se dá použít i pro kvazi státy, když tvrdí, že diplomacie je pro slabé státy při vytváření politiky důležitá. Jelikož kvazi státy mají málo zdrojů, jediným způsobem, jak na mezinárodní scéně uspět je dobrá diplomacie.

V kapitole 2.3 jsme probírali, že se kvazi státy snaží vytvořit efektivní a demokratický stát, který má být doprovázen budováním relativně efektivních

vládních institucí (Caspersen 2011: 74). Otázka však spočívá ve schopnostech těchto institucí. Kvazi státy budují vládní instituce pro provádění zahraniční politiky, které usilují o navázání vztahů s různými skupinami států. Obecně vzniká ministerstvo zahraničních věcí se zastupitelskými úřady a misemi v zahraničí, po jejich boku jsou další vládní oddělení, které mají podporovat činnosti těchto institucí v různých otázkách. Tyto úřady usilují o interakci s ostatními státy v otázkách obchodu a investic a zejména hledat u nich podporu pro uznání. Nicméně nemají formální diplomatický status podle ustanovení Vídeňské úmluvy o diplomatických stycích. Ačkoliv jsou jejich cíle při provádění zahraniční politiky podobné cílům suverénních států, schopnosti kvazi států uskutečnit tyto cíle budou poněkud slabší (Owtram 2011: 137, 143).

4 VZNIK SOMALILANDU

Somálsko jako celek má poměrně etnicky homogenní společnost, převážná většina obyvatel jsou etničtí Somálci (nachází se i menšiny) a téměř všichni mluví standardní somálštinou. Somálci jsou rozděleni do klanových rodů, klanů a dalších sub-klanů podle rodové linie. Rozdělení do různých klanových linií je primárním zárodkem konfliktu (Ridout 2012: 139). Jedním z klanových rodů je Isaaq. Ten tvoří 70 % somalilandské populace, a ačkoliv je Isaaq tvořen z několika sub-klanů, v porovnání s jinými klanovými rodinami je poměrně homogenní. Tento fakt je jedním z důvodů, proč si většina obyvatel Somalilandu vyvinula identitu odlišnou od ostatních Somálců; mají identitu založenou především na příbuznosti a společných historických zkušenostech. Konkrétně jsou tu čtyři rozhodující faktory pro utvoření této identity: oblasti dominuje odlišný klan a odlišná koloniální zkušenost od zbytku Somálska; pocit marginalizace a utlačování z dob, kdy byl součástí Somálska; a odlišný vývoj severní identity způsobený etiopsko-somálskou válkou²⁴ (Huliaras 2002: 157–159).

Somaliland byl britským protektorátem²⁵, než získal v červnu 1960 nezávislost a okamžitě získal uznání od 35 suverénních států. Jižní a severovýchodní území Somálska bylo v rukou Itálie, ale v témže roce pět dní poté získalo také nezávislost a Somaliland se stal jeho součástí (Bradbury 2008: 32), přičemž proces sjednocení vytvářel tření mezi oběma regiony. Rozdílné ekonomiky, administrativa, vzdělávací a jurisdikční systém podněcovaly

²⁴ Během této války v roce 1978 více jak milión somálských uprchlíků uteklo do sousední Etiopie nebo se usadili v severní části Somálska. Příchod uprchlíků znamenal výraznou zátěž na omezené zásoby přírodních zdrojů a služeb. Vláda v Mogadišu začala upřednostňovat tyto uprchlíky před původními obyvateli. Bylo jim přednostně dávána pomoc, poskytovány služby, zajištěny pracovní místa a přidělovány pozemky. Navíc bylo místní obyvatelstvo utlačované milicemi Barrého (Huliaras 2002: 159).

²⁵ Eritrea a Východní Timor opustili centrální vlády Etiopie respektive Indonésie s určitým stupněm souhlasu. Obě země se také mohly prohlásit za příklady dekolonizace spíše než secese, jelikož jednou byly koloniemi (Bahcheli, Bartmann, a Srebnik 2004). Somaliland můžeme také částečně považovat spíše za dekolonizaci než secesi. Jelikož Somaliland byl Britským protektorátem, kdežto Somálsko Italskou kolonií, takže má odlišnou koloniální historii. Dokonce získal uznání předtím, než vstoupil do nefunkční unie se Somálskem. Ale na rozdíl od Eritrei a Východního Timoru, Somalilandu nikdo tuto skutečnost nechce přiznat.

skutečnost, že regiony nebyly připraveny na sloučení, což vytvářelo mnohé problémy už od samého počátku. Zatímco obyvatelé severovýchodu zastávali myšlenku vytvoření federace, Somálsko nakonec vzniklo jako unitární stát. Od roku 1961 začali severní Somálci vytvářet různé pokusy bojkotů či vojenských převratů se separatistickým náznakem (Huliaras 2002: 158).

V roce 1981 klanový rod Isaaq založil v Londýně organizaci Somálské národní hnutí (*Somali National Movement*, SNM) s cílem svrhnout režim Sijáda Barrého, který se soustředil na rozvoj jihu Somálska. Kdežto severní část území byla marginalizována a na obyvatelích byly páčány zločiny proti lidskosti (Ridout 2012: 140). Tím začala krvavá dekáda. V boji proti vojenskému režimu Barrého SNM přijalo etiopskou pomoc. Sijád Barré byl nakonec v puči 1991 vypuzen ze své pozice. Zatímco jižní Somálsko vstoupilo do let anarchie, Somaliland deklaroval svoji nezávislost v rámci hranic bývalého britského protektorátu Somaliland (Huliaras 2002: 159). SNM byl udělen mandát, aby dva roky řídil zemi a připravil ji na volby. Na konferenci v Boramě v roce 1993 byla odsouhlasena vládní charta a mechanismy pro kontrolu a odzbrojení milic. SNM se vzdal moci ve prospěch civilní vlády, jejímž prezidentem byl shromážděním starších jmenován Muhammad Haji Ibrahim Egal (Hansen–Bradbury 2007: 464). Somaliland se tedy stal kvazi státem, který nemá vnější suverenitu. Ani 27 let od vyhlášení nezávislosti nebyl uznán jediným suverénním státem mezinárodního společenství. A to i přesto, že po celých 27 let má kontrolu nad svým územím, pro které si nárokuje nezávislost, má legitimní vládu, kterou si ve volbách volí stále obyvatelstvo. Vládní autority usilují o demokratické vedení země a vstupování do vztahů s ostatními státy pomocí zahraničně-politických aktivit. Vládě se daří udržovat zemi stabilizovanou a bojovat proti kriminalitě, navíc o mezinárodní uznání usilují okamžitě po vyhlášení nezávislosti, ale bez úspěchu.

4.1 Budování státu Somaliland

V kapitole 2.3 jsme se věnovali strategii demokratizace pro uznání jakožto strategii, kterou přijaly kvazi státy za svou ve snaze vybudovat efektivní a demokratické vedení státu. Somaliland v tomto případě není výjimkou a i on usiluje o budování demokratického státu s vidinou získání si přízně mezinárodního společenství, a tím získání mezinárodního uznání. Dokazuje to i tvrzení některých somalilandských úředníků, pro něž jsou demokratické hodnoty a respekt k lidským právům cestou, jak být atraktivní pro spojence a přátele, a způsobem, jak navázat vztahy (Ali 2013: 342). Nebo prohlášení bývalého prezidenta Somalilandu Muhammada Egala, který ve svém projevu z roku 1999 veřejně zdůraznil zásadní význam demokratizace, tedy že podle něj mezinárodní uznání závisí na přijetí vícestranného systému demokracie (Bradbury 2008: 131).

Začátky somalilandské nezávislosti nebyly jednoduché, jelikož se po vyhlášení nezávislosti musel spoléhat sám na sebe a veškeré budování státnosti, stejně jako zvládání kriminality, se muselo obejít bez vnější pomoci a bez vnějších finančních prostředků. Mise UNOSOM (operace OSN v Somálsku) měla závazek sjednotit somálské státy, ale Somalilandu neposkytovala žádnou pomoc, navzdory prohlášenému zájmu o demokracii. Ani samotná OSN nepřispěla k somalilandskému náročnému, ale úspěšnému demilitarizačnímu programu. Místo toho podporovala demilitarizační kampaň v Mogadišu (hlavním městě Somálska), kde usilovala o znovuoobnovení místní policie za absence vládního a politického pořádku (Lewis 2008: 93–94). Znovu vystavení hlavního města Somalilandu – Hargeysa se také obešlo bez vnější pomoci, bez asistence od Světové banky či Mezinárodního měnového fondu. Ekonomický rozvoj byl nejvíce podpořen od somalilandské diaspory (Jhazbhay 2003 :80).

Zásadním pro budování státnosti Somalilandu se stala konference v Boramě 1993, kde kromě jmenování prezidenta došlo k odsouhlasení podoby vlády. Splynuly původní formy sociální a politické organizace s vládními institucemi západního typu, které se staly známými jako „vládní systém“ –

výkonný prezident a dvoukomorový parlament skládající se z Horní komory starších a Dolní sněmovny reprezentantů. Tento systém sdílení moci založený na klanu fungoval po dobu osmi let a přinesl Somalilandu vysokou stabilitu. V roce 2001 byla schválena nová ústava, která poskytuje rámec pro demokratický politický systém, a byl stanoven harmonogram přechodu z klanového systému správy do demokratického systému s více stranami (Hansen–Bradbury 2007: 464). Většinový volební systém změnil podobu reprezentace v politických institucích Somalilandu. Dříve měly vždy své zastoupení i jiné klany než Isaaq, ale omezení počtu stran mělo v úmyslu snížit vliv klanů v politice (Bradbury 2008: 213). Zdá se být zvláštní, že by si starší dobrovolně oslabili své pozice. Nicméně kromě vnějšího tlaku od diaspory, chtěli získat mezinárodní uznání a finanční prostředky od dárců, které v naději na oplátku demokratizace země očekávali (Hansen–Bradbury 2007: 464). Somaliland tvrdí, že dokázal úspěšně spojit tradiční sociální systém s moderními demokratickými zásadami tak, aby se vytvořily populární a udržitelné vlády (Somalilandgov nedatováno).

Mezinárodní prostředí několik let usilovalo o stabilizaci a vytvoření trvalého politického systému pro celé Somálsko. Somaliland se však na těchto snahách odmítal podílet (Arieff 2008: 62). Pro mnoho somalilandských obyvatel je nezávislost věc, o které nebudou vyjednávat a která je nezvratná. Neuznávají jakoukoliv diskusi na téma celistvosti a jednoty, či vytvoření federace (Bryden 2004: 29). Tehdejší prezident Egal dokonce prohlásil, že v případě potřeby je jeho země připravena jít do války, jelikož za žádnou cenu nechtějí být spojováni s anarchií a chaosem, jež vládne v Somálsku. Pro Somaliland neexistuje žádná možnost smíření se nad seskupením se Somálskem (Srebnik 2004: 220). Dialog s jihem berou pouze jako mezinárodní požadavek, který jim může dopomoci k mezinárodnímu uznání jako nezávislého státu (Bryden 2004: 29).

V roce 2004 byla vytvořena nová administrativa Somálska, ale vyhlídky na její úspěchy jsou slabé (Shillinger 2005: 46). V stejném období secesní území Somaliland začal s přechodem na demokracii, připravoval se na volby do 23 okresních rad v prosinci 2002 a na vytvoření tří národních stran, na

prezidentské volby v dubnu 2003 a na parlamentní volby do dolní sněmovny v březnu 2005 (Hansen – Bradbury 2007: 465). Regionální informační služby OSN předpokládaly, že prezidentské volby budou buď demonstrovat vyspělost Somalilandu, nebo povedou k boji. Obavy z boje byly mylné, Somalilandané si vybrali politiku namísto násilí (Bradbury 2008: 210). Navíc mezinárodní pozorovatelé deklarovali tyto první prezidentské volby za „*mírumilovné, řádné a transparentní*“ (Jhazbhay 2003: 80).

Zatímco jih stále upadal, Somaliland tiše a vytrvale demobilizoval své soupeřící milice, vybudoval struktury státnosti bez vnější pomoci a demonstroval dlouhodobý závazek politické elity vytvořit demokracii vycházející z ústavy. Měl zvoleného prezidenta a ústavu, která přežila nástupnictví hlav státu. Somalilandu pomohly obnovit infrastrukturu po občanské válce značné přítoky remitencí. Nyní se může pyšnit rekonstruovanými letišti, přístavy, hotely, elektrárnami a vysokými školami (Shillinger 2005: 46; Bradbury 2008: 210).

Podle Kolsta (2006: 735) by se kvazi státy měly ve svých snahách budování státu kromě demokracie také zaměřit na eliminaci nejvíce očividné kriminální aktivity na svém území. Boj s kriminalitou se totiž ukazuje jako způsob, jak si nejen získat přízeň, ale také jak začít spolupracovat s mezinárodním společenstvím. Somaliland dokázal, že je schopná entita, která může fungovat jako řádný člen mezinárodního společenství a být nápomocný v boji proti terorismu a pirátství v oblasti Rohu Afriky. Americké diplomatické sítě²⁶ vykreslují Somaliland ve velmi pozitivním světle. To díky přínosům, které Somaliland přináší v boji proti pirátství. Somalilandu se totiž podařilo zabránit pirátům provozovat operace na jeho území. Také je přínosem v oblasti boje proti terorismu, jelikož se Somalilandu podařilo zamezit činnost teroristické organizace aš-Šabáb, která na jeho území chtěla získat podporu místních lidí (Berg – Pegg 2016: 8).

²⁶ Berg s Peggem využívají uniklé informace z amerických diplomatických sítí. Soubor dat generují pomocí prohlížeče cables.mrkva.eu. A celkově využili pro informace o Somalilandu 93 sítí (Berg – Pegg 2016: 3).

Dle oficiálních somalilandských stránek (Somalilandgov nedatováno), Somaliland účinně vyřešil pirátství podél svého pobřeží a zajistil, že jsou jeho vody z velké části bez pirátských útoků a někteří z pirátů sedí v Hargeyské věznici. Dále se zde dozvíme, že Somaliland ochotně spolupracuje se svými sousedy a mezinárodním společenstvím v boji proti terorismu tím, že sdílí informace o možných hrozbách, prosazuje zbrojní embargo OSN proti Somálsku a kontroluje své vlastní území.

Somaliland se ukázal jako pomocná síla mezinárodnímu společenství v boji proti pirátství a terorismu v oblasti Rohu Afriky. Podařilo se mu dosáhnout atributů demokratického státu – ústava, která zaručuje nástupnictví hlavy státu a hájí občanské svobody; demokraticky volené instituce; vláda, kde je exekutivní a legislativní moc kontrolována jinými politickými stranami; aktivní občanské organizace; a svobodné noviny²⁷ (Bradbury 2008: 218). Podařilo se mu obnovit infrastrukturu, opravit letiště, přístavy, elektrárny a školy. A tak kromě úspěchů ve strategii demokratizace pro uznání jsme mohli zaznamenat, že také splňuje tři kritéria Montevidejské konvence o právech a povinnostech států. Má stálou populaci, která prokázala legitimitu a loajalitu své zemi například tím, že uznala novou ústavu a zvolila si ve volbách prezidenta a parlament. Má definované území v hranicích bývalého britského protektorátu²⁸. Splňuje i třetí kritérium efektivní vlády, jelikož má vlastní parlament, funkční soudní systém, exekutivní oddělení organizované do ministerstev, šest regionální vlád a obecní úřady ve velkých městech (Srebnik 2004: 225). Přesto zůstává neuznaným státem.

Jak se ukazuje, uznání Somalilandu není předpokladem pro státnost. Tu se mu podařilo vybudovat i bez vnější pomoci. Uznání Somalilandu může upevnit proces budování národa v Somálsku a přispět světu v době, kdy bojuje proti globálnímu terorismu (Shillinger 2005: 46). Jeho snahy o nezávislost navíc maří skutečnost, že mezinárodní společenství, zejména Africká unie a Liga arabských

²⁷ Somaliland má dvoje nezávislé denní noviny, jeden vládní deník, nezávislý týdeník v angličtině a nebojí se kritizovat vládní politiku, pokud to považují za vhodné (Srebnik 2004: 218).

²⁸ Somalilandské území je definované třemi koloniálními smlouvami podepsané Britskou vládou na jedné straně a Francií, Itálií a Etiopií na straně druhé. Hranice, ve kterých si vyhlásila nezávislost, jsou ty, v nichž získala nezávislost od Británie v roce 1960 (ICG 2006: 11).

států, stojí v jejich opozici. Společně s EU a OSN potvrzují uznání jednoty a celistvosti jednotného Somálska (Bryden 2004: 25).

4.2 Somaliland: nový hráč v mezinárodním společenství?

Mezinárodní společenství přistupuje ke kvazi státům spíše s odstupem, jelikož pro ně představují výzvu v tom, jak s nimi zacházet. Tradičně se je snažilo spíše ignorovat nebo naopak částečně akceptovat jejich existenci. Ale pouze v málo případech přijalo jako řešení jejich uznání. Nicméně to kvazi státům nebrání v úsilí stát se součástí mezinárodního společenství suverénních států.

Somaliland tvrdě usiluje nejen o získání uznání, ale i o místo mezi suverénními státy. Podařilo se mu dosáhnout „*kvazi-právnícké*“ (*quasi-juridical*) svrchovanosti a jeho administrativa zavedla umírněné bilaterální vztahy s několika státy a neformální kontakty s regionálními organizacemi (Mezivládní úřad pro rozvoj IGAD, Africká unie AU). Etiopie, Keňa, Jemen, Egypt, Itálie, Francie a Spojené státy, všechny uvítali oficiální delegaci somalilandské vlády. OSN, EU a jiné mezinárodní organizace fungující na somalilandském území vždy jednají s jejich vládou jako s odpovědnou autoritou. Somaliland udržuje misijní kancelář ve Velké Británii a má svoje zástupce v Etiopii, USA, Džibuti a Itálii. Ale žádný stát jim neudělil plné diplomatické uznání (Huliaras 2002: 174–175, Owtram 2011: 140).

V roce 1998 vycestoval tehdejší prezident Egal do Evropy, aby zde získal podporu od Francie a Itálie. Řím se na základě setkání rozhodl pomoci Somalilandu získat v rámci EU status „*národní autority*“ (*national authority*; Srebnik 2004: 219). O rok později žádal Egal představitele OOP (organizace pro osvobození Palestiny) o radu, jaká opatření má přijmout, aby se mohl ucházet a hlavně aby získal pozorovatelský status při OSN. Pozorovatelský status by zemi pomohl se přiblížit k mezinárodnímu společenství navázat přímé spojení s mezinárodními finančními organizacemi, jako je Světová banka nebo

Mezinárodní měnový fond. Za účelem získání pozorovatelského statusu při OSN se Egal v rámci návštěvy v USA 1999 setkal s tehdejším generálním sekretářem OSN Kofi Annanem, bohužel lobování bylo neúspěšné (Ibid: 219). Důvodem bylo vytvoření nové vlády v Mogadiši, která zastavila diskusi o takovém kompromisu a navíc to byla právě somálská vláda, které získala členství ve všech mezinárodních organizacích. Ale ještě před tímto činem představitelé OSN a úředníci z USA uvažovali o možnosti vytvořit pro Somaliland kompromis v podobě zvláštního statusu, jaký má například Západní břeh/Gaza, který by jim umožnil využívat půjčky a pomoc z vnější (Huliaras 2002: 173; Hoch – Rudincová 2015: 43). Současně při příležitosti návštěvy USA v roce 1999 se Egal sešel s americkými představiteli ministerstva zahraničí, aby jim předložil otázku mezinárodního uznání, na kterou Spojené státy reagovaly možností poskytnout jim více pomoci a umožnily jim založit ve Washingtonu neformální misi. Takže má Somaliland v USA svoje zastoupení, ale USA do Somalilandu žádné zastoupení nevyslalo (Srebnik 2004: 219). Kromě pozorovatelského statusu při OSN má Somaliland také zájem o pozorovatelský status v Africké unii, ale stejně jako byla v roce 1992 odmítnuta Eritrea i Somaliland tyto pokusy neshledává úspěšné. Somaliland se v roce 2005 pokoušel získat pozorovatelský status v AU, aby mohl lépe následovat události kontinentu a měl v Unii stále zastoupení. Pokus se neshledal s úspěchem. Nejen, že AU Somalilandu nevyhověla, dokonce mu ani neodpověděla (Pijović 2013).

Somaliland se alespoň může těšit částečné akceptaci jeho existence od mezinárodního společenství. V roce 1995 USA vyslaly do Hargeisy vyšetřovací misi a Rozvojový program OSN (UNDP) zde udržuje své zastoupení. V červnu 1995 zástupce UNDP, Earl Dyson (Dyson cit. dle Pegg 1998: 7), řekl vládě Somalilandu, že agentury OSN jsou připraveny s ním spolupracovat a že jeho vláda má právo být informována o rozpočtech a projektech každé agentury. USA jednaly s prezidentem Egalem a jeho vládou prostřednictvím amerického velvyslanectví v Džibutsku, o projektech pomoci pak prostřednictvím kanceláře USAID (Americká agentura pro mezinárodní rozvoj) v Nairobi (Pegg 1998: 7).

Somaliland se také mohl těšit z italské delegace v roce 1998 nebo z přijetí návštěvy v USA 1999 (Srebnik 2004: 219). Itálie znovu navštívila zemi v roce 2011. Sedmičlenná delegace se chtěla informovat o tom, jak to v zemi vypadá a současně s prezidentem Somalilandu projednávala možnost navázat spolupráci na bázi bilaterálních vztahů (UNPO 2011a). Od roku 2002 Somaliland žádal AU, aby provedla v zemi vyšetřovací misi. Trvalo to sice pár let, ale nakonec se Somaliland dočkal, když AU konečně v roce 2005 do země vyšetřovací misi poslala (Pijović 2013). Tato mise zjistila, že Somaliland naplňuje mnoho aspektů státnosti a že zde bylo dosaženo velmi dobrého rozvoje. Na základě mise byla vytvořena zpráva, která mimo jiné říká, že Somaliland si zaslouží speciální zvážení jeho případu a přístup a AU by se měla snažit najít vhodný způsob, jak se se situací Somalilandu vypořádat (Hoch – Rudincová 2015: 43).

V roce 2010 Somaliland přivítal delegaci z Ruska, která vyjádřila zájem o navázání možné spolupráce a poskytnutí pomoci při vytváření nových projektů. Dříve Sovětský svaz v návaznosti na vztahy k Somálsku pomohl vystavit Berberský přístav a mezinárodní letiště (Owtram 2011: 141). V téže roce vyslal Somaliland delegaci do USA. Cílem delegace bylo s úředníky USAID projednat oblasti společného zájmu, včetně pomoci, kterou americká agentura v té době Somalilandu poskytovala, plus jednali o dalších možných projektech, které by mohly v zemi financovat (UNPO 2010). Somaliland se během návštěvy také sešel s členy Národní bezpečnosti a jednali společně o bezpečnosti a stabilitě Rohu Afriky a o úsilí bojovat proti terorismu a pirátství v tomto regionu (Owtram 2011: 141). V roce 2011 byla v hlavním městě Somalilandu otevřena nová věznice pro piráty, která má umožnit potrestat somálské piráty chycené mezinárodními silami, jelikož do té doby zde nebyly žádné soudy nebo věznice, které by se jich mohly ujmout. Otevření věznice bylo provedeno za účasti norských donorů, kteří se z velké části podíleli na jejím financování. U inaugurace byl i norský náměstek ministra, který při vůbec první norské návštěvě v Somalilandu oznámil další vzájemnou spolupráci

a financování somalilandského sektoru spravedlnosti, včetně policie, soudů, nápravných služeb a rozvoj právních předpisů (Afrol News 2011).

Nejnovější zahraniční setkání, které prokazuje, že společenství akceptuje existenci Somalilandu, proběhlo říjnu 2017, při příležitosti následujících prezidentských voleb v listopadu 2017. Delegace mezinárodních partnerů Somalilandu se skládala z představitelů daných zemí Dánska, Finska, Francie, Nizozemska a Velké Británie, a také ambasadora EU (GOV UK 2017). Tito mezinárodní partneři pozorně pozorují probíhající volební proces v Somalilandu, navštívili řadu volebních místností, aby vyjádřili svoji podporu pro demokratický proces v zemi (EEAS 2017). Během návštěvy se delegace setkala se stávajícím prezidentem a třemi prezidentskými kandidáty. Návštěvníci vyjádřili svou podporu pro transparentní a inkluzivní volby a také vyzvali všechny kandidáty, aby přijali výsledky voleb důvěryhodně a bez protestů. Současně poznamenali, že pokud proběhnou volby v míru a transparentnosti, bude to demonstrovat vyspělost somalilandského demokratizačního procesu (GOV UK 2017).

Somaliland svým umístěním představuje strategický bod, jelikož je křižovatkou mezi africkým a arabským světem, má výborný výchozí bod k Adenskému zálivu a tak může hrát ústřední roli v nestabilní oblasti Rohu Afriky. Nachází se v blízkosti konfliktů obou kontinentů a sám se stává terčem pro teroristy a piráty. A protože je prozápadním státem, může představovat důležitého partnera pro státy bojující v tomto regionu s piráctvím a terorismem (Nasir 2013: 10). Somaliland se navíc prokázal jako důležitý hráč pro mezinárodní společenství v oblasti zajištění stability a v boji proti piráctví a terorismu. Nejen, že se mu podařilo zajistit bezpečnost na svém území ve všech těchto směrech, ale také má zájem rozšiřovat bezpečnost dál za své hranice, jelikož chápe, že stabilita jeho území je závislá na míru v širším rámci. Navíc pro OSN Somaliland představuje stabilní oblast, se kterou může v těchto směrech spolupracovat (UNSOM 2013). Proto somalilandská vláda podporuje prohloubení míru a bezpečnosti mimo svoje hranice prostřednictvím dvoustranného přístupu, založeném na stabilitě a společenské harmonii na svém

území a spoluprací se sousedy a regionálními partnery. Současně je zavázána pracovat společně se sousedy a kolektivně čelit problémům a podporovat mírové úsilí s organizacemi IGAD, AU, OSN (MFA&IC nedatováno).

OSN vnímá zemi jako relativně stabilní a mírovou oblast v nebezpečném regionu, od kterého si může vzít poznatky a společně vytvářet iniciativy, jež povedou ke stabilizaci Somálska a případně zajistí stabilitu v celém regionu (UNSOM 2013). V roce 2011 byl Somaliland přizván na zasedání OSN v Nairobi v souvislosti s bezpečnostní situací v Somálsku (UNPO 2011b). Představitel OSN pro misi UNSOM, Nicholas Kay (UNSOM 2013), v roce 2013 vyjádřil podporu Somalilandu nejen v oblasti demokracie, ale také spolupráci v oblasti míru a stability směrem k Somálsku. V roce 2014 OSN navštívila Somaliland, aby se zavázala podporovat mír a progres v zemi. Cílem návštěvy byla schůzka s hlavními představiteli Somalilandu, včetně prezidenta, na jejímž základě chtěla OSN posoudit možnosti prohloubení a posílení spolupráce (UNSOM 2014).

Ministr zahraničních věcí ve svém dopise z roku 2011 směřovaném prezidentovi bezpečnostní rady OSN vyjádřil ochotu Somalilandu být lepší a efektivnější partner v boji proti pirátství a terorismu. A to jak pro svoje vlastní potřeby, aby si vytvořil prostor, kde budou lidé bezpečně žít, ale aby také pomohl OSN v jejich snahách zajistit stabilitu v regionu. Zdůrazňuje také přesvědčení, že bezpečnost lidí snižuje pravděpodobnost, že se mladí lidé budou chtít přidat k pirátům (Gilmer 2014: 47). Somaliland v boji proti pirátství spolupracuje se sousedními státy na provádění kodexu chování z Džibuti²⁹ z roku 2009, a dále spolupracuje s OSN a jinými mezinárodními organizacemi na řešení problému pirátství, migrace, námořní bezpečnosti a námořní správy. Somalilandská pobřežní hlídka je odpovědná za to, že somalilandské námořní zóny jsou oproštěné od pirátů, překupníků a jiných kriminálních aktivit, což umožňuje, aby

²⁹ Tento kodex se týká potlačování pirátství a ozbrojených loupeží proti lodím v západním Indickém oceánu a Adenském zálivu, poskytuje rámec pro budování kapacit v Adenském zálivu a západním Indickém oceánu, aby čelily hrozbě pirátství. Jedná se o námořní bezpečnostní program, který od vzniku podepsalo 21 zemí. Tento kodex má pomáhat národní komunikaci, koordinaci a spolupráci ve čtyřech hlavních oblastech, kde jednou z nich je sdílení informací a budování kapacit proti pirátství (IMO 2014).

Adenský záliv zůstal hlavní obchodní linkou spojující Evropu a Blízký východ s Asií a Afrikou (MFA&IC nedatováno). Vzhledem k tomu, co se Somalilandu podařilo dokázat na svém území a při pobřeží, je pro ně nepřijatelné, aby si Somálsko ve své ústavě nárokovalo jejich území a deklarovalo Exklusivní ekonomickou zónu (EEZ) při jejich pobřeží. Proto ministr zahraničních věcí Somalilandu napsal předsedovi Rady bezpečnosti OSN, že má Somaliland právo deklarovat si svoji vlastní EEZ (ARI 2013). Později prezident Silanyo společně s vládou v dopise směřovaném generálnímu tajemníkovi OSN napsal, že uplatňuje svá svrchovaná práva a oznamuje vlastnictví vedle 12 mílového teritoriálního moře 200 mílí EEZ. Svrchovanost nad těmito vodami by měla Somalilandu umožnit lépe střežit námořní území, chránit přírodní zdroje (ryby, ropná a plynová ložiska), bojovat proti zločinu a podporovat mezinárodní úsilí v prosazování míru a bezpečnosti Adenského zálivu (MFA&IC 2017).

Somaliland je země, která si udržuje status mírového souseda, která dobře kontroluje svoje hranice, a na místo vytváření uprchlíků je do své země přijímá. Nechce na svém území povolit útočiště pro teroristické skupiny a brání se proti pirátské činnosti. Vystupuje jako zodpovědný partner, spolupracuje se svými sousedy a mezinárodním společenstvím při řešení problémů a vždy se vůči nim snaží vystupovat jako pozitivní a produktivní spoluhráč. Prostřednictvím svých akcí demonstruje, že je silný a stabilní hráč, který je důležitým partnerem pro mezinárodní společenství (MFA&IC nedatováno).

Jelikož Somaliland spolupracuje s mezinárodními organizacemi, přijímá různé zahraniční delegace a jeho zástupci jezdí do zahraničí jednat s důležitými představiteli dané země, je jasné, že navzdory svému mezinárodnímu neuznání je přinejmenším mezinárodním společenstvím a organizacemi akceptován jako existující entita, se kterou mohou navazovat vztahy a spolupráci v různých oblastech. Zejména v boji proti pirátství a terorismu, kdy se Somaliland díky svému stabilnímu území prokázal jako vhodný partner pro mezinárodní společenství v boji proti pirátství a terorismu. Nemůžeme říci, že by se Somaliland stal novým hráčem mezinárodního společenství, v návaznosti na to,

že stále postrádá mezinárodní uznání, ale přinejmenším se mu daří mezinárodnímu společenství v různých oblastech pomáhat a být přínosem.

5 ZAHRANIČNÍ VZTAHY SOMALILANDU

V posledních několika letech se můžeme setkat s autory (Blakkisrud and Kolstø 2012; Caspersen and Stansfield 2011; Ó Beacháin 2012; Souleimanov 2013), kteří se stále více věnují vnitřní dynamice u kvazi států. Tyto vnitřní dynamiky mohou ovlivnit jejich budoucí stav v mezinárodním systému a jejich vztahy se sousedními zeměmi. V mezinárodním systému u většiny zemí stále dominantně převažuje přístup diplomatického ignorování existence kvazi států. Tento přístup pro kvazi státy znamená značné obtíže při získání zahraničních investic, půjček od mezinárodních finančních institucí a rozvojové pomoci, jelikož nevládní organizace a zahraniční společnosti mají omezené možnosti pro působení v kvazi státech (Hoch – Rudincová 2015: 39). Z těchto důvodů se kvazi státy snaží vytvářet svoji zahraniční politiku, navazovat vztahy a spolupracovat nejen se sousedními státy, ale také s dalšími důležitými státy mezinárodního prostředí, které jim pomohou pomoci překonat obtíže, které jim přináší status de facto státu.

Ačkoliv Somaliland není žádným státem uznaný, nemůžeme říci, že by mezinárodní společenství jeho existenci zcela popíralo. Jsou státy, které uznávají jeho de facto existenci, navazují s ním vztahy, vytváří bilaterální dohody a spolupracují s ním v různých oblastech. Tím pádem se ani nenachází v úplné izolaci, jak někteří autoři (Pegg 1998; Lynch 2004) obecně kvazi státy vnímají – jako entity opevněné zdí. Některé kvazi státy mohou tuto izolaci nahradit závislostí na tzv. patronském státu, který chrání jejich zájmy na mezinárodní scéně. Patron může také poskytovat nezbytnou ekonomickou, politickou a vojenskou podporu výměnou za věrnost (Kopeček – Hoch – Baar 2016: 97). Somaliland však žádného patrona nemá, ale za významného partnera nebo spojence můžeme považovat Etiopii, jelikož Somaliland pro ni svou polohou představuje strategické území, přes které se může dostat k pobřeží, respektive k moři. Proto se Somalilandem uzavírá různé bilaterální dohody o využívání přístavů. Současně se ale snaží Somalilandu pomáhat, když spolu řeší možnosti infrastrukturní spolupráce, dodávky investic, možnosti prohlubování vztahů,

a v rámci svých strategických možností bojuje za jeho nezávislost na mezinárodních fórech (Rudincová 2016).

Somaliland usiluje o získání nezávislosti a za tímto účelem se snaží otevřít se světu. Pro navazování vztahů se světem mu slouží Ministerstvo zahraničních věcí a neoficiální kanceláře³⁰ v různých zemích světa. Tyto neoficiální kanceláře udělují víza, propagují obchod, zahraniční investice a samozřejmě napomáhají k získání uznání (Rudincová 2016: 217). Kontaktní kanceláře se nachází v Džibuti, Belgii, USA, Jemenu, Keni, Etiopii, Norsku, Velké Británii, Kanadě, Švédsku, Francii, Číně, Spojených arabských emirátech, Jižním Súdánu, Turecku, Austrálii, Německu, Nizozemsku, Tanzanii a Dánsku, plus má kontaktní kancelář v organizaci IGAD a v rámci speciálního vyslanectví pro EU (Government of Somaliland 2018). V somalilandském hlavním městě došlo k vybudování mezinárodního letiště, k vytvoření telekomunikačního sektoru, vznikla svobodná média a další jiné služby. Somalilandské pasy jsou uznávány nejen státy v jeho regionu, ale také některými evropskými zeměmi jako například Velkou Británií, Francií a Belgií a nově Spojenými arabskými emiráty. Političtí představitelé Somalilandu se snaží svůj případ propagovat v zahraničí a uzavírat alespoň neformální vztahy se zeměmi, které by jim mohly pomoci dosáhnout mezinárodního uznání (Hoch – Rudincová 2015: 43).

Zahraniční politika Somalilandu je ve všech směrech řízena jeho primárním cílem, a to získáním mezinárodního uznání jeho nezávislosti, které úzce souvisí s většími možnostmi pro jejich ekonomický a sociální rozvoj. Další cíle, jako např. navázat obchodní vazby, přilákat zahraniční investice, získat rozvojovou pomoc a další, jsou doplňkem pro jeho primární cíl. Tyto vazby mu mají pomoci kompenzovat obtíže, které mu přináší status de facto státu. Tím, že si země vyhlásila nezávislost a nikdo ji neuznává, je pro ni velice obtížné získat mezinárodní půjčky, zahraniční investice a rozvojovou spolupráci. Přestože se mu daří už od vyhlášení nezávislosti v roce 1991 budovat stát bez výrazné vnější

³⁰ Tyto kanceláře nejsou formálně uznané a nemají formální diplomatický status podle Vídeňské úmluvy o diplomatických vztazích (Owtram 2011: 137).

pomoci, není to pro něj dlouhodobě udržitelné, zejména pokud chce ekonomicky růst a dopřát svým lidem lepší životní podmínky. Z toho důvody v rámci své zahraniční politiky sleduje mimo jiné i cíle, jako jsou ochrana své státnosti a územní integrity, přilákání přímých zahraničních investic a rozvojové pomoci, podpora mezinárodní kooperace a dobrých vztahů se svými sousedními státy. Díky svému zahraničně-politickému angažmá usiluje o prohloubení vztahů s regionálními a mezinárodními organizacemi (IGAD, AU, OSN), s nimiž, jak jsme zmiňovali v předchozí kapitole 4.2, spolupracuje na zajištění stability a míru v regionu Rohu Afriky a v boji proti terorismu a pirátství (MFA&IC nedatováno).

Pro získání zahraničních investic a pomoci spolupracuje ministerstvo zahraničí s ministerstvem obchodu a investic. Společně usilují získat soukromé mezinárodní investice a podporují investiční příležitosti v zemi (MFA&IC nedatováno). Podařilo se jim na své území nalákat některé zahraniční investory. Na území působí již několik let firma Coca-Cola nebo ropná společnost Genel Energy a další ropná společnost DNO zde provozuje výzkumné práce. Ministerstva jsou přesvědčena, že uzavírání dohod se zahraničními investory je přiblíží k mezinárodnímu uznání. Rovněž jsou přesvědčena, že jim mají co nabídnout, jelikož se nachází na strategickém místě – propagují důležitost svého přístavu v Berbeře (Conley 2017). Ministerstva spolupracují na zisku rozvojové pomoci, s cílem uspokojit poptávku po rychlejším hospodářském růstu a s cílem zajistit životní úroveň v souladu s trvalou stabilitou (MFA&IC nedatováno). Ministerstvo pro plánování má za úkol vytvářet národní rozvojové plány, které pak mají pro zahraničí poskytovat přehled o ekonomických cílech a projektech Somalilandu. Hlavním účelem je dát najevo, že Somaliland je otevřený zahraničnímu obchodu, lákat zahraniční investory na to, že po tři roky působení nebudou muset platit daně, a poté zaplatí pouze deset % ze svých zisků (The Guardian 2012). V Somalilandu vlivem občanské války došlo ke zničení mnohých budov poskytujících veřejné služby, jako např. zdravotnická zařízení či školy. Somaliland usiluje o spolupráci se zahraničím – zejména s Velkou Británií

– aby byly škody napraveny a občanům byla poskytována lékařská pomoc (Leather 2006: 1).

Somaliland v rámci svého zahraničně-politického angažmá navazuje vztahy s okolními a důležitými suverénními státy pro jeho přežití a pro posílení možnosti získat mezinárodní uznání. Přijímá různé delegace ze zahraničí a samotní somalilandští významní představitelé pravidelně jezdí do zahraničí, aby zde jednali o různých tématech a navazovali kontakty. V následující části práce se podíváme na některé vybrané státy a na to, jaké mají vztahy se Somalilandem.

5.1 Vztahy se sousedními státy

Somaliland ve své zahraniční politice sleduje cíl navazovat dobré vztahy se sousedními státy. Somalilandská vláda je zavázána pracovat společně se sousedy a kolektivně čelit společným problémům a zároveň s nimi spolupracovat na podpoře míru a bezpečnosti v rámci regionu Rohu Afriky (MFA&IC nedatováno). Se Somálskem se v posledních letech snaží udržovat dialog, jelikož to bere jako možnost, jak si pomoci získat mezinárodní uznání. S Džibutskem má Somaliland proměnlivé vztahy, nicméně i tak jsou pro něj důležité, jelikož džibutští podnikatelé (hlavně ti z vládnoucí rodiny) výrazně investovali do rozsáhlých somalilandských obchodních projektů. Navíc Džibuti je ochotno se Somalilandem navazovat bližší obchodní, kulturní a demografické vazby (Pijović 2013). Etiopie pro Somaliland představuje jednu z nejdůležitějších zemí regionu, jelikož se etiopská vláda v některých směrech staví na jeho stranu a především jejich vzájemné vztahy jsou z různých důvodů významné pro obě strany. V roce 2014 prezident Silanyo (Silanyo cit. dle Somaliland Sun 2014, kurzíva doplněna autorem) během společné večeře s etiopskými představiteli prohlásil, že: *„Etiopie byla a bude dobrým přítelem Somalilandu, a že spolu budou mít velmi úzké vztahy,“* a přislíbil, že je *„v budoucnu budou upevňovat“*.

5.1.1 Vztahy se Somálskem

Jak už bylo zmíněno, Somálci mají poměrně etnicky homogenní společnost. Sdílejí spolu jazyk, kulturu, náboženství a etnickou příslušnost. Somaliland byl prvním somálským státem, který získal v 1960 nezávislost. O pět dní později se dobrovolně vzdal své suverenity a sjednotil se s italským Somálskem, aby spojili všechny Somálce do jednoho unitárního státu. Myšlenka fungujícího jednotného státu se neshledala s účinkem, mezi jednotlivými somálskými územími bylo velice obtížné vytvořit mír a stabilitu. Jižní území Somálska mělo převahu ve vládě a začalo severní území utlačovat a lidé zde byli marginalizováni. Od vyhlášení nezávislosti Somalilnadu v roce 1991 začaly být vztahy mezi dvěma Somálsky nejisté a stále negativní, vzhledem k tomu, že Somálsko si nepřeje oddělení Somalilandu a Somalilnad nechce s rozpadlým státem mít nic společného (Duale – Ahmed 2014).

Mezinárodní společenství upřednostňuje celistvost a jednotu Somálska, proto mezi léty 1991 až 2003 vytvořilo více než desítku mírových iniciativ zaměřenou na obnovu somálské vlády v Mogadišu, která by také vykonávala soudní pravomoc nad Somalilandem. A to navzdory tomu, že se Somaliland těchto mírových iniciativ neúčastnil. Všechny somalilandské vlády se zdráhaly zahájit oficiální nebo formální vztahy se Somálskem kvůli její nefunkční vládě, kterou neshledávají legitimní a s níž by nebylo možné jednat o konfliktních záležitostech obou stran. Stejně tak somálská vláda nechce dialog se Somalilandem, jelikož takový bilaterální dialog by podle nich znamenal uznání secesního státu (Bryden 2004: 25).

K prvním oficiálním rozhovorům došlo v roce 2012 po londýnské konferenci o Somálsku, které se účastnil i prezident Somalilandu. Prezident Silanyo byl vůbec první prezident, který ve své zahraniční politice připustil jednání se Somálskem. Ostatní prezidenti se vždy vyhýbali zapojení do dialogů s administrativou Somálska (Somaliland Press 2018). Důvodem setkání v roce 2012 byla pozvánka pro obě země účastnit se následujících bilaterálních jednání s Velkou Británií, které Somaliland bral jako možnost, jak si pomoci získat

mezinárodní uznání. Na dalším jednání představitelé obou zemí podepsali dohodu zajišťující další dialogy a vyjednávání mezi těmito subjekty, nicméně po několika oficiálních schůzkách dialogy zkrachovaly a Somaliland pozastavil jakékoli formální rozhovory se Somálskem³¹. S novým prezidentem, zvoleným v posledních volbách 2017, se očekává pokračování v mlčení mezi oběma státy, jelikož prezident Bihi už ve své předvolební kampani naznačil, že odmítá jakýkoliv dialog se Somálskem, dokud jim neuzná jejich nezávislost (Horn Diplomat 2018). Problematické na těchto jednáních bylo, že žádný z dohodnutých principů nebyl pořádně implementován (Duale – Ahmed 2014; Horn Diplomat 2018), tudíž tyto dialogy pro jejich vzájemné vztahy v zásadě nic převratného nepřináší. Proto by somalilandská vláda měla kriticky přehodnotit nejen vztahy se Somálskem, ale také výsledky z těchto dialogů, aby se zajistilo, že bude docházet k jejich implementaci, ale i dlouhodobému dodržování. Mezinárodní společenství by mělo přistoupit k preventivní diplomacii, aby případně nedošlo k dalšímu napětí nebo konfliktům mezi oběma stranami. Do vyjednávání by měli aktivně zasahovat další aktéři (AU, IGAD, OSN), aby tím posílili závazky vyplývající z vyjednávání. Nový prezident Somalilandu by navíc měl prostudovat důvody selhání společných jednání v roce 2015 a přijít s konkrétním strategickým plánem, který Somalilandu neustále chyběl, když došlo na vyjednávání³².

5.1.2 Vztahy s Džibutskem

Od vzniku Somalilandu byly jejich společné vztahy špatné. Docházelo k několika vojenským konfrontacím na společných hranicích. Prezident Egal usiloval o zlepšení vztahů a činil tímto směrem několik kroků. Například na základě schůzky Egala s prezidentem Džibuti v roce 1994 Egal přijal opatření

³¹ Podle nových zpráv několik evropských států má zájem hrát roli mediátora mezi Somálskem a Somalilandem při jejich vzájemných rozhovorech. To Somaliland vítá s otevřenou náručí, jelikož viní Turecko, které umožnilo čtyři ze sedmi oficiálních setkání, z postrádání neutrality vůči obou stranám Turecko má v Somálsku svoje vlastní ekonomické, politické bezpečnostní a strategické zájmy a je jedním z důvodů neefektivity a selhání dialogů (Horn Diplomat 2018).

³² Vláda nevytvořila jasný rámec pro dialog a členové účastníci se dialogů obvykle mění setkání od setkání, což narušuje vytvoření konkrétních postojů (Horn Diplomat 2018).

na stažení svých rozmístěných jednotek ze společných hranic (Duale – Ahmed 2014). Vztahům nepřispěla také skutečnost, že Džibuti mělo velmi antagonistickou politiku vůči Somalilandu. Několik let považovalo jeho existenci za ohrožení svojí bezpečnosti, navíc dlouhodobě podporuje myšlenku jednotného Somálska a několikrát vyjádřilo podporu přechodné federální vládě, která byla až do roku 2012 mezinárodně uznávanou vládou Somálska³³. V roce 2000 se v Džibuti konaly mírové rozhovory se Somálskem. Somaliland si zde stěžoval na počínání Džibutska, které jim velmi ubližuje, a tak prezident Egal vyzýval Džibuti, aby mezi nimi došlo ke zlepšení vztahů (Huliaras 2002: 169; Pijović 2013).

Vzájemné vztahy se postupně začaly měnit k lepšímu, a to když v roce 2001 podepsali šestibodovou dohodu³⁴, která přivedla vztahy na novou úroveň (Jhazbhay 2007: 270). V roce 2003 prezident Kahin podnikl třídní výpravu do země, kde bylo dohodnuto obnovení diplomatických vztahů a spolupráce v oblasti bezpečnosti hranic (Jhazbhay 2003: 78). V roce 2005 prezident Somalilandu letěl na oficiální setkání s prezidentem Džibutska. Setkání zahrnovala veškeré ceremoniální symboly oficiální návštěvy zahraniční hlavy státu. Toto uvítání lze považovat za významné symbolické vítězství tehdejšího prezidenta Kahina vzhledem k tomu, že Džibuti bylo dlouhou dobu chápáno jako jeden z hlavních odpůrců pro uznání Somalilandu. Prezidentské jednání bylo vedeno v přátelském duchu a zahrnovalo diskusi ohledně posílení bilaterální spolupráce (Afrol News 2005). Kromě toho džibutská vláda povolila otevřít na svém území somalilandskou kontaktní kancelář (Jhazbhay 2007: 271).

³³ Podobně jako Džibuti a navzdory podobnosti s vlastním bojem o nezávislost, je silně proti existenci a chodu Somalilandu Eritrea, která se dokonce pokoušela podkopat její stabilitu. Když byla Eritrea ve válce s Etiopií, pokoušela se povzbudit opozici proti nezávislosti Somalilandu, aby tak zabránila Etiopii jednat se Somalilandem o využívání Berberského přístavu. Eritrea nechce být viděna jako stát, který spolupracuje se secesionismem a je v otázce Somalilandu kontroverzní (Huliaras 2002: 169).

³⁴ V této dohodě bylo např. zmíněno, že obě strany musí zastavit veškerou propagandu a další aktivity, které by poškozovaly vzájemné vztahy. Dohoda měla také usnadnit volný pohyb osob, zboží a hospodářských zvířat. Na jejím základě byl zřízen smíšený výbor, který měl zajistit, že jejich budoucí vztahy budou přátelské. Dohodou se také obě země zavázali spojit své síly, aby si společně pomáhali chránit svoji bezpečnost (BBC 2001)

V roce 2008 proběhlo další setkání s džibutskými představiteli na vysoké úrovni. Ani toto několika hodinové jednání nepřineslo Somalilandu úspěch směrem k uznání. Džibuti se stále více přiklání k myšlence jednoho Somálska a zdráhá se být první zemí, která vznese uznání. Od roku 2000 do současnosti nepodpořila džibutská vláda na žádném mezinárodním fóru (IGAD, AU, Liga arabských států) somalilandské úsilí o získání uznání, zatímco Somaliland od své nezávislosti usiluje o zlepšení společných vztahů a zajištění bezpečnosti společných hranic. Džibuti je ale na druhou stranu ochotno se Somalilandem navazovat bližší obchodní, kulturní a demografické vazby na základě uznání jejich de facto existence (Duale – Ahmed 2014; Pijović 2013).

V současnosti Somaliland v zemi udržuje diplomatickou kancelář, která má na starost jen omezenou činnost, např. přijímání somalilandských delegátů. Zároveň se v posledních letech ukazuje, že se Džibuti snaží potlačovat somalilandské zahraničně-politické manévry (Duale – Ahmed 2014). O tom mluví fakt, že jsou jejich vzájemné vztahy výrazně ovlivněny rozvíjejícími se hospodářskými vztahy Somalilandu se Spojenými arabskými emiráty. Džibutská vláda opakovaně varuje úředníky Somalilandu o jejich rozhodnutích přijmout Spojené arabské emiráty (SAE) jako bližšího spojence. Nelíbí se jí to z důvodu, že SAE se snaží maximalizovat své strategické zájmy v Rohu Afriky (Maina 2017). Na druhou stranu narůstající vztahy se SAE a společná jednání mohou být považována za největší úspěch zahraniční politiky prezidenta Silanya³⁵ (Somaliland Press 2018).

³⁵ Somaliland podepsal se SAE ekonomickou a vojenskou dohodu, která je pro Somaliland vůbec první dohoda takové rázu od vyhlášení nezávislosti. Tato dohoda má reflektovat směrem k mezinárodnímu společenství, že země je schopna vstupovat a uzavírat dohody se suverénními státy a měla by nalákat další státy, aby s ním chtěly dohody uzavírat. Na základě smlouvy Somaliland pronajímá letiště v Berbeře SAE výměnou za rozsáhlou finanční pomoc na ekonomické a sociální projekty. Zároveň SAE se tím závázala otevřít svůj trh pro somalilandské podnikatele a dává jejich lidem možnost jet do SAE pracovat. Dohoda SAE zaručuje, že Berberský přístav nebude moct využívat žádný jiná zahraniční armáda bez povolení Somalilandu (The National 2017b).

5.1.3 Vztahy s Etiopíí

Etiopie je jedna z afrických států, která navázala se Somalilandem neformální vztahy. Determinantem pro navázání vztahu je geopolitický faktor, ale zároveň tento fakt brání plnému uznání jeho státnosti³⁶. Etiopie měla se Somalilandem dobré vztahy už od jeho vyhlášení nezávislosti v roce 1991. V době osvobozeneckých bojů proti diktatuře Barrého, Etiopie podporovala a sloužila jako bezpečné útočiště pro somálské povstalce ze severní části Somálska (pro Somálské národní hnutí, SNM). Stala se místem, kam utíkalo mnoho somálských migrantů ze severu (Rudincová 2016: 217; Duale – Ahmed 2014). V roce 2007 etiopská vláda a etiopský prezident byli první ze zahraničních představitelů, kteří oficiálně odkazovali na Somaliland jako na suverénní stát, a to při příležitosti summitu AU v Ghaně (Government of Somaliland 2013: 5). Somaliland má v zemi otevřenou kontaktní kancelář a Etiopie byla opět první zemí, která má v hlavním městě kvazi státu zřízený úřad a diplomatickou radu. Tato rada slouží nejen pro konsulární potřeby, ale také se angažuje v politických a ekonomických otázkách (Rudincová 2016: 217).

V roce 2000 somalilandská delegace pod vedením prezidenta Egala navštívila Etiopii na základě pozvání od etiopského premiéra Melese Zenawiho. Společně pak podepsali dohodu o obchodu a rozvoji komunikace. Berberský přístav³⁷ je pro Etiopii druhé nejdůležitější spojení s pobřežím. Vývoz a dovoz z přístavu do Etiopie je zajištěn prostřednictvím tzv. Berberského koridoru, jehož výstavba a přestavba infrastruktury a dopravy byla odsouhlasena už v roce 2000

³⁶ Důvodem je geopolitický spor mezi Etiopíí a Egyptem o využívání řeky Nil. S ohledem na využívání vodního podílu řeky Nil, Somaliland představuje možné narušení status quo požadované Egyptem. Oba státy mají odlišný přístup k řešení somalilandské otázky a podle toho si vytváří svoji politiku, tak aby nejlépe seděla jejich strategickým a bezpečnostním zájmům (Jhazbhay 2007: 260). Egypt je jednou z hlavních opozičních zemí proti nezávislosti Somalilandu a je hlavním zastáncem jednotného Somálska. Dokonce při své návštěvě Somalilandu, nutil vládu, aby se zúčastnila jednání o Somálské jednotě. Somaliland to odmítly a připomněl Egyptu, že byl jednou ze zemí, které mu v roce 1960 uznala nezávislost (Shinn 2002: 5)

³⁷Jednání o Berberském přístavu je sice důležité pro obě země, ale Etiopie si skrze podporu Somalilandu řeší svoje vlastní národní zájmy. Jelikož po vyhlášení nezávislého státu Eritrea se Etiopie ocitla bez pobřeží. Pro etiopskou vládu je obchodní partnerství velmi důležité, aby se mohla dostat k moři. Pro Somaliland partnerství s Etiopíí představuje možnost uznání jeho nezávislosti a navíc země zoufale potřebuje obchodní příležitosti.

(Rudincová 2016: 217–2018). V roce 2001 Etiopie uznala somalilandské pasy a etiopská letecká společnost zahájila pravidelné lety do hlavního města Hargeysi. V současnosti do Somalilandu společnost létá několikrát za týden. Bylo zveřejněno, že do doby, než bude otevřena banka v Somalilandu, jsou jeho finanční rezervy uloženy v centrální bance Etiopie (Huliaras 2002: 170). V roce 2001 přijela do země etiopská delegace se záměrem jednat o obchodu, bilaterálních vztazích a možnosti otevřít v Hargeyse pobočku etiopské banky (Rudincová 2016: 218). Somaliland během několika dalších let podepsal s Etiopií několik bilaterálních dohod o využívání přístavu v Berbere a jiné dohody týkající se opatření na společné hranici a vytvoření celních úřadů (Farley 2011: 789).

Bezpečnost a stabilita společných hranic a celkově regionu, ve kterém se země nachází, je dalším důležitým determinantem pro společné vztahy. Obě země spolu sdílí hranici dlouhou stovky kilometrů, která zůstává bezpečná i díky somalilandské vládě a jejímu lidu (Duale – Ahmed 2014). Prezidenta Kahina nejvýznamnějším úspěchem zahraniční politiky byla právě oblast bezpečnosti a upevnění diplomatických vztahů s Etiopií, zejména v rámci protiteroristické spolupráce (Somaliland Press 2018). V roce 2008 se Somaliland stal cílem teroristické skupiny aš-Šabáb, která je zodpovědná za bombové útoky na jejich hlavní město a na etiopskou diplomatickou misi. Kromě terorismu společně bojují i proti pirátství. V roce 2010 společně uzavřeli dohodu o rozvoji bezpečnostní spolupráce a o vytvoření protiteroristického a protipirátského mechanismu, aby mohli efektivně bojovat proti problému. V roce 2015 uzavřeli dohodu o upevnění spolupráce v oblasti hraniční bezpečnosti. Do roku 2014 proběhly společné schůzky, na kterých se řešilo prohlubování obchodních a investičních možností a infrastrukturní spolupráce (Rudincová 2016: 218–2019). Například v roce 2011 se prezident Silanyo setkal se zástupci Etiopie a Číny, když spolu jednali o hospodářské a obchodní spolupráci, s úmyslem podepsat v blízké budoucnosti trojstrannou dohodu o plynu, ropě a logistické spolupráci. Konečným cílem projektu je rozšířit přístav Berebera na místo, které

bude schopné poskytovat dopravu pro celou východní Afriku, a bude místem, které se stane hlavním přístavem pro dovoz čínské ropy a plynu (Forti 2011: 26).

Jejich úzké bilaterální a diplomatické vztahy představují velké povzbuzení pro somalilandskou touhu po uznání. Etiopie kvůli svému postavení hegemona v regionu Rohu Afriky a důležitosti v mezinárodních organizacích je jednou z významných zemí v případě uznání somalilandské nezávislosti (Pijović 2013). Etiopie je však oddaná teritoriální integritě a raději upřednostňuje status quo, proto není tolik ochotna artikulovat zájmy Somalilandu v mezinárodních fórech. Jedním z hlavních důvodů jsou obavy, že by uznání vyvolalo osvobozenecká hnutí na území Etiopie obývané somálskou populací (Rudincová 2016: 220–222). Podle Shinna (2002: 4) je zdrženlivý přístup Etiopie vůči uznání daný obavami z kritiky od Somálska, že se Etiopie snaží oslabit a narušit somálskou jednotu. Přesto Etiopie neoficiálně vznesla myšlenku dát Somalilandu určitou formu uznání. Etiopský premiér Zenawi v roce 2009 (Zenawi cit. dle Somaliland Sun 2015) při setkání s asistentem amerického sekretáře prohlásil, že by Somalilandu měla být udělena forma „polo-uznání“. Podle něj by se vnitřní stabilita a úsilí směrem k demokratickému procesu v zemi neměla obejít bez povšimnutí, bez nějaké formy provizorního uznání, aby země mohla získat mezinárodní pomoc pro další ekonomický a demokratizační rozvoj.

Somalilandská zahraniční politika vůči Etiopii není dokonalá a její vláda by měla přehodnotit svůj přístup. Sice se nachází v nepříliš příznivé vyjednávací pozici kvůli své slabé ekonomice, ale vláda by se měla pokusit svoje limity minimalizovat. Podle některých pozorovatelů Somaliland nedokáže pořádně těžit ze spolupráce v oblasti obchodu a investic. Například tvrdí, že vláda nedostatečně vynaložila svoje snahy a prostředky do budování a rozvoje Berberského koridoru, potenciál v tomto směru zůstává nedostatečně využit. Nebo že Somaliland nedokáže dostatečně využít příležitosti vzájemných vztahů k rozvoji spolupráce v jiných oblastech. Další kritika se snáší na somalilandskou vládu v oblasti rozvojových programů, kdy vláda není schopna nalákat etiopské investice, aby se finančně zapojily do jejich projektů. Současně Somaliland

nedokáže vyvíjet takový diplomatický tlak na Etiopii, aby jej podpořila na mezinárodních fórech v otázce mezinárodního uznání (Rudincová 2016; Duale – Ahmed 2014).

5.2 Vztahy s dalšími africkými státy

Nyní se zaměříme na vztahy Somalilandu se státy, které s ním nesousedí, ale jsou nějakým způsobem důležité pro jeho přežití a otázku mezinárodního uznání. Jednou z těchto zemí je Jihoafrická republika, kterou můžeme považovat za jednu ze zemí ochotnou zvážit somalilandskou otázku, jelikož jej vidí jako stabilní demokratickou zemi, která si zaslouží větší pozornost mezinárodního společenství směrem k jeho uznání. JAR je ochotno tímto směrem za Somaliland bojovat (Bradbury 2008: 255). Další zemí je Keňa, která dlouhou dobu stála v opozici proti rozdělení Somálska, tento přístup se ale po roce 2006 změnil, když země začala se Somalilandem navazovat diplomatické vztahy a došlo k otevření diplomatických kanceláří v jejich hlavních městech (Jhazbhay 2007: 276; Daily National 2014). Prezident Silanyo po svém zvolení v roce 2010 začal iniciovat rozsáhlou diplomatickou kampaň za uznáním Somalilandu, což znamenalo mimo jiné rozšiřovat vztahy s dalšími regionálními státy, kam spadá i Keňa. Prezident Silanyo má radost z otevřených kanceláří a má zájem o další prohlubování vztahů, jelikož to vidí jako prospěšné pro obě země (Daily National 2014).

5.2.1 Vztahy s Jihoafrickou republikou

V roce 2003 jihoafrický ministr zahraničních věcí pozval ministra zahraniční věcí Somalilandu, aby společně usedli a jednali o podpoře míru a stability regionu Rohu Afriky. V témže roce jihoafrické oddělení zahraničních věcí vyslalo pod záštitou OSN diplomata prozkoumat situaci v Somalilandu a sama JAR poslala svoji delegaci na vyšetřovací návštěvu v Somalilandu, díky níž prohlásila, že země nepředstavuje pro Africkou unii problém, ale spíše výzvu

(Jhazbhay 2003: 78). Na základě vyšetřovací mise poradce ministerstva zahraničních věcí Jihoafrické republiky napsal zprávu o somalilandském nároku o suverénní status. Ve zprávě bylo zmíněno, že Somaliland splňuje podmínky pro státnost a že je povinností mezinárodního společenství, aby tento fakt uznala. Dále bylo uvedeno, že pokud bude nadále docházet k popírání této skutečnosti nebo se bude oddalovat uznání nezávislosti Somalilandu, může to ohrozit mezinárodní společenství. Nejenže to přináší obtíže pro samotný Somaliland, kterému se kvůli neuznanosti nedostává oficiální zahraniční pomoci, ale mezinárodní společenství ignoruje nejstabilnější území v regionu Rohu Afriky, se kterým by mohlo spolupracovat na prohlubování stability a jehož stabilita bez vnější pomoci nemusí dlouho vydržet (Jhazbhay 2007: 258). JAR se tedy stala zemí, která deklaruje, že Somaliland naplňuje kritéria státnosti podle Montevidejské konvence a současně akceptuje jejich pasy (Hansen – Bradbury 2007: 463).

Somaliland má s Jihoafrickou republikou velmi blízký vztah už od roku 2002, kdy zemi poprvé navštívil prezident Egal (ICG 2006: 14). Prezident Kahin, stejně jako jeho předchůdce Egal, Jihoafrickou republiku několikrát navštívili. Kahin byl poprvé v JAR v roce 2005 a setkal se zde s různými podnikateli a politickými leadery za účelem zjistit, jak mají postupovat při posilování demokracie a stability v zemi. Dalšími oblastmi zájmu byly lekce o dynamice sousedních vztahů, jak vyjednávat se svými protivníky a opozicí, a jak se svými sousedními státy jednat (IOL 2005). Na vzestupu jsou také zahraniční investice ze strany jihoafrických podniků, zahrnující ambiciózní projekty, které buď probíhají, nebo jsou ve fázi jejich uvážení (ICG 2006: 2).

Úkazem úzkých vztahů těchto zemí je, že ministerstvo zahraničních věcí JAR uznává Somaliland jako státnost, která si zaslouží mezinárodní uznání, ale také, že JAR je ochotna bojovat za jejich práva v AU. Pokud bude nutné, je ochotna vyšetřit případ somalilandské nezávislosti sama, když AU a ostatní africké státy se tohoto problému zdráhají náležitě chopit. Jihoafrická republika je ale na druhou stranu neochotna být prvním státem, kdo Somaliland uzná jako suverénní stát (Bradbury 2008: 255). I přes tento zásadní problém je pro

Somaliland velmi vzácným partnerem, který s ním udržuje dlouhodobé vztahy a usiluje o to, aby povzbudil a ovlivnil africké společenství, aby se o zemi začalo více zajímat a věnovalo větší pozornost jejím potřebám.

5.2.2 Vztahy s Keňou

Keňa má na svém území rozsáhlou somálskou populaci, zejména v severní části při hranici se Somálskem, také je spojena se Somálskem skrze ekonomiku a podnikání od somálské diaspory. Keňa v minulosti pomáhala s mírovými dialogy prostřednictvím organizace IGAD, kde konstatovala, že Somaliland neuznává, a dala jasně najevo, že bude v rámci IGAD tlačit na znovu sjednocení Somálska. Na druhou stranu toto silné upřednostňování unitárního Somálska má své mezery. Stejně jako Etiopie i Keňa je důkaz, že by raději preferovala decentralizované Somálsko, rozdělené na regiony s větší mírou autonomie (Pijović 2013). Na keňské upřednostňování celistvosti Somálska se musíme dívat z toho pohledu, že má na svém území mnoho Somálců, a tak se obává, že by podporou Somalilandu mohlo dojít k iredentismu těchto Somálců.

V roce 2006 ale proběhla změna v keňském postoji, když prezident Keni pozval oficiálním zvacím dopisem do své země prezidenta Kahina a sešli se v hlavním městě Nairobi. Tento krok byl chápán ve smyslu aktivnějšího postoje Keni vůči případu uznání nezávislosti pro stabilní a demokratický region v severní části Somálska. Keňa byla ochotna zavést diplomatické vazby a podpořit somalilandskou poptávku po získání členství v různých afrických mnohostranných fórech, včetně IGAD, kde se Somaliland také snaží získat členství (Jhazbhay 2007: 276). V roce 2014 Keňa souhlasila s otevřením somalilandské diplomatické kanceláře na svém území. Současně potvrdila, že hodlá otevřít svoji kancelář v hlavním městě Somalilandu, a to i přesto, že to může narušit její diplomatické vztahy se Somálskem (Daily National 2014). Do země byla, před rozhodnutím o otevření diplomatické kanceláře, vyslána inspekční mise keňského ministerstva zahraničních věcí, která na základě této mise přijala pro Keňu pozitivní doporučení. Keňská vláda byla díky tomu

odhodlána posílit již přátelské vztahy se Somalilandem a oficiálně formalizovat diplomatické vztahy mezi nimi. Keňský zájem zahájit přímé diplomatické vztahy se Somalilandem byl veřejně zmíněn už v roce 2012 a jeho vyvrcholení přišlo o dva roky později, právě vzájemným otevřením keňské a somalilandské kanceláře v jejich hlavních městech. Tehdy, v roce 2012, keňský asistent pro ministerstvo zahraničních věcí prohlásil (Onyonka cit. dle UNPO 2014, kurzíva doplněna autorem), že „*Nairobi podporuje uznání Somalilandu jako nezávislého státu a Keňa bude povzbuzovat ostatní země AU, aby oficiálně Somaliland uznali*“.

5.3 Vztahy s Africkou unií

Prezident Egal se během své vlády snažil navázat vztahy se státy Africké unie, jež by mohly mít značný vliv na somalilandskou snahu získat podporu pro uznání nezávislosti. Nicméně se mu nikdy nepodařilo vytvořit hlubší vztahy s širším okolím afrického kontinentu kromě zmiňované Jihoafrické republiky. Další prezident Kahin pokračoval ve snaze Egala v navazovat kontakty se státy Africké unie, ale ani on zcela neuspěl. Ale byl to právě on, komu se podařilo přinutit AU poslat do země vyšetřovací misi, od které očekával posouzení situace v zemi, aby jí byla případně poskytována větší pozornost (Somaliland Press 2018). Dlouhou dobu Somaliland stál před obtížným úkolem a čelil nevoli od Africké unie, jelikož ta mezi léty 1991 až 2000 postavila otázku jeho nezávislosti a uznání stranou, i když v té době souhlasila s rozdělením dvou státních útvarů³⁸. Stejný přístup zaujala i organizace IGAD, která se rozhodla somalilandské požadavky neřešit, ačkoliv dva z jejích členů – Etiopie a Džibuti – s kvazi státem uzavíraly bilaterální dohody. AU stejně jako jiní mezinárodní aktéři podporovala budování státu na jihu Somálska, kde také otevřela svoji kontaktní kancelář (ICG 2006: 1–2, 13).

³⁸ V roce 1989 se Senegal rozhodl ukončit sedmileté sloučení s Gambií, kdy existovali jako Senegambijská federace. V roce 1993 se Eritrea oddělila od Etiopie. S nezávislostí Eritrei většina členů AU nesouhlasila, avšak pod kontrolou OSN proběhlo referendum, ve kterém většina Eritrejců hlasovala pro nezávislost. Africké Unii tak nezbývalo nic jiného než rozdělení uznat (ICG 2006: 13).

Somaliland má dlouhodobě zájem o pozorovatelský status v Africké unii. V letech 2003, 2004 a 2005 jeli somaliladnští diplomaté na návštěvu do AU a při poslední návštěvě si prezident Kahin o tento status při AU požádal, aby mohl lépe sledovat události kontinentu a měl v Unii stále zastoupení. Pokus se však neshledal s úspěchem (Pijović 2013). Somaliland v oficiální žádosti o členství v AU zdůraznil, čeho dosáhli zejména v oblasti bezpečnosti a dobrého vládnutí a uvádí důvody, proč a na jakých základech si zaslouží získat mezinárodní uznání (ICG 2006: 1). Somaliland také od roku 2002 žádal AU o vyšetřovací misi, aby situaci mohla sama posoudit a rozhodnout se, zda si země zaslouží uznání nebo jejich větší pozornost. Vyšetřovací mise se Somaliland dočkal až v roce 2005 (Pijović 2013). Tento přístup, který přijala organizace, kvazi státům ubližuje, jelikož jim to brání získat jakoukoliv potenciální pomoc a investice na udržení svojí existence. Na přístup mezinárodních organizací ke kvazi státům, zejména pak na AU, si v devadesátých letech Somaliland hlasitě stěžoval poté, co mu nebyla ze strany organizace poskytnuta žádná pomoc. Např. za funkčního období prezidenta Egala byla odmítnuta pomoc na obnovou infrastruktury. Ztráty tohoto typu mají na slabý kvazi stát, jako je Somaliland, následky ve smyslu přežití nebo selhání (Pegg 1998: 6).

V letech 2005 a 2008 vyslala AU do země vyšetřovací misi po několika letech odmítání a naléhání ze strany somalilandské vlády. Musela si sice tři roky počkat, ale nakonec se jí snahy vyplatily (Pijović 2013). První mise uvedla, že by AU měla najít vhodný způsob, jak k otázce Somalilandu přistupovat, vzhledem k tomu, že je to unikátní případ, u kterého by měla silně zvážit somalilandské žádosti o členství (ICG 2006: 3). Druhá mise poté dávala doporučení, že by mezinárodní společenství mělo poskytnout zemi podporu pro budování kapacit a infrastruktury a usnadnit jim přístup do mezinárodních a regionální finančních institucí (Government of Somaliland 2013: 3). Přestože se obě mise AU v závěrečných zprávách vyjádřily o situaci a přístupu vůči Somalilandu pozitivně, nemůžeme do dnešních let zaznamenat žádné větší změny v jejich přístupu. Somaliland stále nemá uznané členství v organizaci ani pozorovatelský

status. Na druhou stranu se za Somaliland v AU staví některé členské státy. Dokazuje to rok 2006, kdy na schůzi ministrů zahraničí působících v Africké unii byl diskutován jeho budoucí status. Keňa, Rwanda a Zambie se postavily na stranu Somalilandu s tvrzením, že země uspěla v budování stability, míru a demokracie a AU by měla najít způsob, jak ho odměnit (Pijović 2013).

V roce 2011 přišel impuls pro zahraniční politiku Somalilandu, aby začala být aktivnější směrem k Africké unii, ale také svým sousedním státům. V tomto roce došlo na půdě AU k uznání Jižního Súdánu jako nového nezávislého státu. V reakci na tuto událost Somaliland a jeho vláda začala s dalším úsilím podpořit svoji separaci na mezinárodní scéně, zejména tlakem na vládu jižního Somálska, aby uznala jeho sebeurčení a také aktivitami směrem k AU. Somaliland nesouhlasí s rozhodnutím organizace uznat Jižní Súdán, jelikož podle něj nesplňuje podmínky státnosti stanovené Chartou AU. Kdežto Somaliland všechny tyto podmínky státnosti³⁹ naplňuje a několik let se o tom snaží přesvědčit nejen AU, ale celé mezinárodní společenství (UNPO 2011c).

AU udržuje se Somalilandem a jeho vládou už od počátku tisíciletí kontakty. Třikrát vyslala do země monitorovací tým, když se zde konaly volby a prezidenti Somalilandu několikrát organizaci navštívili (Pijović 2013). Avšak je spíše nepravděpodobné, že by mu AU v blízké době přiznala členství v rámci jejich organizace nebo mu udělila mezinárodní uznání. Pro Somaliland by mělo být důležité vyvinout směrem k AU větší diplomatické úsilí a přesvědčit organizaci, že jeho žádost je podle mezinárodního práva oprávněná a že pro něj jako celek (nebo pro jednotlivé členské státy, které by hlasovaly v její prospěch) může být přínosem zejména v oblasti stability a rozvoje regionu. Kromě toho by měl Somaliland přislíbit, že nedopustí či zmírní potenciální negativní aspekty, které by mohly vzniknout případným uznáním jeho nezávislosti. Těmito negativními aspekty může být vytvoření dvojích menšin uvnitř nových hranic nebo urychlení jiných secesních pokusů (ICG 2006: 10). Tato důležitost je navíc

³⁹ Uznání Jižního Súdánu neodpovídá závazku AU zachovávat celistvost koloniálních hranic afrických národů zděděných od evropských kolonizátorů. Na druhou stranu Somaliland má hranice vymezené z dob, kdy bylo britským protektorátem (UNPO 2011c).

zdvojnásobena tím, že africké státy, stejně jako mezinárodní společenství,⁴⁰ se spoléhá na AU jako na aktéra, jež má o otázce uznání Somalilandu rozhodnout první. Evropská unie, Spojené státy i OSN se zdráhají udělat první krok. Nicméně dlouhodobé mlčení ze strany AU a nepříliš dobré politické angažování Somalilandu směrem k AU vytváří problém pro jejich možnost získat uznání (UNPO 2015b). Somaliland by vzhledem k těmto okolnostem měl přijmout radikální změnu ve svém zahraničně-politickém angažmá a to nejen směrem k AU, ale také k Evropské unii, Spojeným státům a OSN. AU dlouhou dobu nebyla ochotna se problému vůbec věnovat a postrádá schopnost jejich situaci vyřešit.

5.4 Vztahy se státy mimo Afriku

Prioritou zahraniční politiky prvního prezidenta Somalilandu Abdirahmana bylo převést požadavek nezávislosti do jazyka, který by byl pochopelný mezinárodní společenství. Za tímto účelem prezident jmenoval vládní delegaci, která se rychle rozmístila v evropských zemích a v USA. Ani další prezidenti nebyli výjimkou a pokračovali v posilování zahraničních delegací (Somaliland press 2018). Nicméně přes dlouholeté snahy přesvědčit státy mimo africký kontinent o tom, že si mezinárodní uznání zaslouží za to, co všechno dokázali v oblasti budování státu, míru a stability, tyto státy nejsou ochotny uznání dát jako první a čekají na vyjádření Africké unie. Přesto jsou pro Somaliland velmi důležité kvůli zahraničním investicím, finanční a rozvojové pomoci.

⁴⁰ Spadají sem i mezinárodní donoři, kteří nemají o Somaliland dostatek zájmu, nebo prostě nechtějí zasahovat do afrických záležitostí. Mezinárodní společenství se k uznání nechce vyjadřovat z obav, že by to mohlo být považováno za neokolonialismus nebo nežádoucí zásah do afrických záležitostí. Proto se z pochopitelných důvodů spoléhají na AU (Pijović 2013).

5.4.1 Vztahy s USA

Už od počátku, kdy Somaliland začal budovat státní kapacity a měl možnost vyslat delegaci do zahraničí, USA byly vždy na seznamu každého somalilandského prezidenta jako země, kterou je potřeba navštívit. Zde delegace jednala nejen o otázce mezinárodního uznání, ale též o možnosti spolupráce v různých oblastech, zejména pak v oblasti bezpečnosti, boje proti terorismu a pirátství. Proto již v roce 1999 prezident Egal navštívil Spojené státy, kde se sešel s americkými představiteli ministerstva zahraničí, aby jim předložil otázku mezinárodního uznání. A při té příležitosti zavítal i do OSN, kde usedl před generálním sekretářem OSN Kofi Annanem, za účelem získání pozorovatelského statusu při OSN, které se Somaliland dlouhodobě pokouší získat. Od tohoto roku má Somaliland v USA svoji kancelář ve Washingtonu a také příslib větší pomoci od USA, což byla jejich odpověď na otázku mezinárodního uznání (Srebnik 2004: 219). USA potvrdily, že mají zájem spolupracovat i s dalším somalilandským prezidentem Silanyem (VOA News 2010).

Téměř o deset let později byl prezident Kahin pozván do USA se záměrem navýšit podporu, aby bylo dosaženo hlavního cíle – mezinárodního uznání (Government of Somaliland 2013: 5). V roce 2010 americká vláda oznámila, že se bude aktivněji zapojovat do dění na území Somalilandu, jelikož stabilita tohoto území může být vstupní bránou proti extremismu a radikalismu v Somálsku. Současně by Spojené státy rády vytvořily užší vazby se somalilandskou vládou, včetně větší rozvojové spolupráce tak, aby na území kvazi státu bylo více amerických diplomatů a rozvojových pracovníků. Tito diplomaté by měli zjistit, jakým způsobem můžou Spojené státy přispět ke zlepšení služeb pro občany a také do jakých rozvojových projektů mohou vstoupit a pracovat na nich společně. Aktivnější americké zapojení tedy znamená kontakty na vysoké politické úrovni a přímou rozvojovou spolupráci, jež zahrnuje projekty v oblasti zdraví, vzdělání, zemědělství a vody. Změna na agresivnější politiku vůči Somalilandu je daná rostoucím vlivem teroristické

skupiny aš-Šabáb v Somálsku, ale také důležitostí Somalilandu v boji proti pirátství (Afrol 2010).

O dva roky později somalilandský ministr zahraničních věcí vedl delegaci složenou z některých členů kabinetu, členů parlamentu a zástupců somalilandského podnikání, médií a akademické komunity na návštěvu do USA. Ani další prezident nemohl nenavštívit USA, a tak v roce 2013 prezident Silanyo při své návštěvě měl dialog s ministerstvem zahraničí, oddělením obrany, členy kongresu a s americkou agenturou USAID (Government of Somaliland 2013: 5). Americká rozvojová pomoc je hned vedle EU největší. Většina z posílaných prostředků směřuje do Somalilandu, jelikož je to jediná bezpečná a stabilní země, jejíž stabilita by mohla přispět k stabilitě v Somálsku (Shinn 2002: 5).

5.4.2 Vztahy s evropskými státy

Evropa je další region, na který Somaliland směřuje svoji pozornost z hlediska zahraničně-politických aktivit. V Evropě se nachází státy, které by mu mohly pomoci s jeho otázkou mezinárodního uznání nebo přinejmenším nabídnout obchodní a investiční spolupráci. Vzhledem k tomu, že Somaliland přijímá delegace a současně podniká návštěvy do evropských zemí, je jasné, že si uvědomuje důležitost vzájemných vztahů. Měl by usilovat o jejich prohlubování a častější kontakt, aby je přesvědčil o své stabilitě a o svém přínosu, který může jako suverénní stát pro mezinárodní společenství znamenat.

Už v roce 1998 jel tehdejší prezident Egal do Evropy, aby zde získal podporu od Francie a Itálie. Nejnovější zahraniční setkání proběhlo říjnu 2017 při příležitosti následujících prezidentských voleb v listopadu 2017. Delegace mezinárodních partnerů Somalilandu se skládala z představitelů daných zemí Dánska, Finska, Francie, Nizozemska a Velké Británie a také ambasadora EU, ti do země přijeli za účelem dialogu o prezidentských volbách, aby zaručili, že budou probíhat v duchu demokratických principů a bez možných konfliktů

(GOV UK 2017). Francie prostřednictvím svých diplomatů z Džibuti vytváří kulturní spojení se Somalilandem.

V Evropě se najdou země více angažované v jejich situaci. Jedním z nich je Švédsko, které v roce 2007 oficiálně uznalo Somaliland za samosprávnou region z důvodu usnadnění rozvojové spolupráce. V témže roce prezident Somalilandu navštívil Švédsko, aby se setkal s hlavními představiteli země (Government of Somaliland 2013). O dva roky později přijela švédská delegace do Somalilandu, aby mohla svojí přítomností posoudit, k jakému vývoji v oblasti rozvoje, bezpečnosti a demokratického procesu v zemi došlo. Cílem návštěvy bylo získat komplexní hledisko o stavu země, za tímto účelem delegace podstoupila diskusi se členy různých státních institucí, s vládní opozicí, se zástupci místních podnikatelů a se sociálními aktivisty (UNPO 2009). Švédsko se také podílí na misi Evropské unie (ATALANTA), která má za úkol eliminovat pirátství při pobřeží Somálska. Švédský ministr obrany si uvědomuje, že by Somaliland mohl v jejich úsilí v boji proti pirátství hodně přispět, a tak jeho návštěva a jednání se somalilandskou vládou by se měla ubírat tímto směrem (Somaliland Embassy in Sweden nedatováno). Kromě toho země spolupracují v oblasti rozvoje, obchodu a kultury (Government of Somaliland 2013: 7). Přes dlouhé roky vzájemných vztahů došlo k otevření první diplomatické kanceláře ve Švédsku až v roce 2017. Kancelář má pomoci spojit somalilandskou diasporu ve Švédsku s vládou a lidmi v Somalilandu a napomáhat k zisku mezinárodního uznání. Mimo to má kancelář přijímat služby a podporu, které budou lákat zahraniční investice od potenciálních švédských investorů (Somaliland Press 2017).

Německo je pro Somaliland důležitým státem hlavně v oblasti rozvojové pomoci. Německo dává svoje finanční prostředky na mnohé somalilandské rozvojové projekty už od roku 1991, např. do zemědělského sektoru, do zásob vody, rekonstrukce škol. Somaliland vítá každou rozvojovou pomoc ze strany Německa. Německo je stejně tak spokojené s podporou a partnerstvím, které si se Somalilandem za mnoho let vybudovalo a těší se na další budoucí vzájemnou spolupráci (The National 2017a). Velká Británie jako bývalý protektor území

Somalilandu se snaží být pro zemi velmi nápomocná. Podle zahraniční kanceláře se snaží dělat, co může, aby mu pomohla získat uznání (ICG 2006: 13). Představitel oddělení pro mír a rozvoj Somalilandu napsal dopis britské vládě, ve kterém ji žádá, aby byla zemí, která bude lobbovat za mezinárodní uznání u ostatních států a v OSN. V dopise⁴¹ zmiňuje požadavek na vlastní místo v rámci generálního shromáždění OSN a potvrzení členství v OSN, aby mohl zastupovat svůj lid mezi ostatními státy (UNPO 2015a). Podle názorů různých vysoce postavených britských úředníků je Somaliland zemí, se kterou chtějí prohlubovat blízké bilaterální vztahy a která si zaslouží pomoc a podporu pro udržení stability a toho, co se jim zatím podařilo vybudovat. A také tvrdí, že britská vláda nebude zemi tlačit do žádných dohod, které by byly proti jejich vůli a zájmům (Government of Somaliland 2013: 5–6).

V roce 2008 byli členové somalilandského parlamentu poprvé pozváni na schůzi Commonwealthu v Londýně. O dva roky později se prezident Silanyo setkal s představitelem britského úřadu pro zahraničí a Commonwealth, při němž se dohodli na rozvoji spolupráce v oblasti společného zájmu, aby se zajistil pozitivní a udržitelný rozvoj Somalilandu. Prezident Silanyo se účastnil konference o Somálsku v Londýně v roce 2012, kde mu byl udělen status hlavy státu (Government of Somaliland 2013: 6). Velká Británie má úzké vztahy se Somalilandem, mezi oběma státy proběhlo několik návštěv na území obou zemí, aby mohly diskutovat o různých záležitostech. Británie měla velmi silné bilaterální vztahy s prezidentem Silanyem, ten v roce 2010 navštívil Londýn s cílem lobbovat za podporu mezinárodního uznání a prohloubit jejich ekonomické vazby. Prezident tehdy prohlásil (Silanyo cit. dle VOA News 2010, kurzíva doplněna autorem), že by kromě uznání rád ve své zemi „*uvítal mezinárodní společenství a Británii, naše přátele, aby s námi spolupracovali na mobilizaci rozvoje a aby s námi spolupracovali v mnoha dalších oblastech*“. Británie má v zemi otevřenou kancelář, kvůli usnadnění diplomatické spolupráci.

⁴¹ Argumenty pro získání členství a zastoupení v OSN jsou, že Somaliland už jednou svoje uznání získal a to v roce 1960, že zastává všechny požadavky pro to, aby byl opět uznán. A především, že je jedním státem, který je reprezentován v OSN svým nepřítelem (Somálskem), že ani Palestina se nenachází v takovém dilematu, jelikož oni se zastupují sami (UNPO 2015a).

Somaliland má též v Británii svoji kancelář a také rozsáhlou diasporu, která pomáhá s komunikací v různých oblastech zájmu a v nátlaku na britskou vládu zajímat se o otázku uznání (Government of Somaliland 2013: 6; Foreign & Commonwealth Office 2013). Diaspora se snaží vynakládat tlak na členy britského parlamentu, aby byli více aktivní směrem k zájmům Somalilandu. Británie se ale zdráhá jednat sama za sebe a jít proti dalším členům Evropské unie, kteří jsou proti uznání. Současně unilaterální rozhodnutí uznat Somaliland by mohlo narušit britské vztahy s členy Commonwealthu, zejména těch afrických (Huliaras 2002: 172).

ZÁVĚR

Konec studené války vyvolal na politické mapě světa mnohé změny v mezinárodním prostředí. V té době byly všechny konflikty zakonzervované právě studenou válkou. Po jejím konci došlo k vypuknutí mnohých vnitropolitických konfliktů, které měly vliv na vznik secesionistických území. Tato území začala být označována jako kvazi státy, jelikož postrádají svoji vnější suverenitu, zatímco vnitřně to jsou mnohdy poměrně efektivní a stabilní entity. Tudíž v mezinárodním systému se kromě moderních suverénních států objevila deviantní podoba státnosti, která se vymyká přesvědčení o tom, jak by měl vypadat stát. Kvazi státy buď zcela postrádají mezinárodní uznání, nebo mají uznání od malého počtu nedůležitých států mezinárodního společenství (většinou se uznávají samy navzájem). Toto neuznání jim přináší spoustu překážek a obtíží, kterým musejí čelit, pokud chtějí v mezinárodním systému obstát.

Ačkoliv tato deviantní podoba státnosti se začala objevovat už po druhé světové válce, výzkum termínu kvazi stát jako neuznaného státu se začal hojně objevovat až v 90. letech. Pojem se začala zabývat celá řada autorů a jeho studium pokračuje do dnešních let. V rámci termínu můžeme pozorovat terminologické zmatení a celou řadu názvosloví a různých definic, které těmto zmatkům nijak nepomáhají. Pro některé autory kvazi státy představují v zásadě pomíjivý fenomén, který dříve či později zmizí. Nepředpokládá se, že by tyto entity měly v mezinárodním systému dlouho vydržet. Jednak mohou samy zaniknout tím, že nebudou mít dostatečné kapacity na to, aby si udržely svoji existenci, nebo naopak mezinárodní společenství může do jejich existence zakročit tím, že je buď uzná, nebo se je pravděpodobněji bude snažit přičlenit zpět do státu, ze kterého se oddělily.

Kvazistátní jednotky v tomto směru představují pro mezinárodní společenství poměrně velkou výzvu, a to především z důvodu, jak k nim mají přistupovat. V zásadě by se dalo říci, že se snaží jejich existenci ignorovat nebo jim nějakým způsobem ubližovat. Ale jak jsme si ukázali na případu

Somalilandu, je očividné, že to není úplně pravda. Přestože mezinárodní společenství má vůči kvazi státům zdrženlivý přístup a spíše jim nechce dávat mezinárodní uznání, tak je ale na druhou stranu nemohou úplně přehlížet. V případě Somalilandu se jedná o území, které je poměrně stabilní, které se snaží bojovat s kriminalitou na svém území, udržet si nekonfliktní hranice se sousedními státy a bojovat s pirátstvím a terorismem. Entita s takovými schopnostmi nacházející se v prostoru rozpadlého státu, kde vládne chaos a při pobřeží Adenského zálivu, které sužuje pirátství a terorismus, může pro mezinárodní společenství znamenat vhodného partnera pro pomoc stabilizovat region Roh Afriky. Proto by pro mezinárodní společenství byla chyba Somaliland zcela přehlížet a nevyužít jej ke svému prospěchu výměnou za finanční prostředky a rozvojovou pomoc. Somaliland svými zahraničně-politickými aktivitami neustále usiluje, stát se součástí mezinárodního společenství suverénních států. Prostřednictvím svých návštěv některých zahraničních států nebo s delegacemi ze zahraničí se snaží dosáhnout spolupráce v oblasti pirátství a terorismu. Jako například uzavíráním spolupráce se svými sousedními státy o ochraně společných hranic, aby zde nedocházelo ke konfliktům. Na základě společných návštěv a jednání nad problémy sužující region, v němž se Somaliland nachází, můžeme říci, že některé státy mezinárodního společenství jej akceptují jako existující entitu, se kterou mohou navazovat vztahy a spolupráci v různých oblastech.

Nezávislost si Somaliland na Somálsku vyhlásil v roce 1991 a do současnosti nebyla jeho nezávislost uznána žádným suverénním státem. Stal se tedy příkladem kvazi státu, jež nemá vnější suverenitu. O mezinárodní uznání usiluje již 27 let, ale stále bez známky úspěchu. Mezinárodní společenství je vůči otázce uznání Somalilandu zdrženlivé a přenechalo rozhodnutí na Africké unii, která se s tímto problémem nedokáže efektivně vyrovnat. Členské státy, především sousední státy Somalilandu nebo státy v jeho blízkosti, se obávají následků, které by mohlo uznání přinést, jako například obava ze secesionistických tendencí somálské populace v těchto státech. Somaliland se

neustále snaží mezinárodní společenství přesvědčit o svých schopnostech a vytyčuje to, co dosud při budování státu dokázal. Somaliland je entita, která splňuje kritéria státnosti podle Montevidejské konvence. Má území s obyvatelstvem, nad kterým má kontrolu legitimní vláda volená v pravidelných a řádných volbách. Somaliland se také snaží budovat stabilní a efektivní demokratický stát, jelikož je přesvědčený, že pokud v zemi bude usilovat o demokratizační proces, zvýší to jeho možnosti pro získání mezinárodního uznání.

Somaliland splňuje i poslední kritérium státnosti, a to schopnost vstupovat do vztahů s ostatními státy, i přestože je pro něj navazování vztahů bez mezinárodního uznání obtížnější. Tyto omezené diplomatické možnosti při navazování vztahů se projevují například tím, že zahraniční návštěvy nejsou oficiální a nemůže v zahraničí budovat klasické velvyslanectví. Kvazi státy navíc mohou být vnímány jako entity opevněné zdí, nacházející se v izolaci od mezinárodního prostředí a nemající možnost navazovat vztahy s ostatními státy. Somaliland je ale entitou schopnou vstupovat do vztahů s ostatními státy, uzavírá s nimi bilaterální dohody, diskutuje s nimi o možnostech jak prohloubit vzájemné vztahy a o spolupráci v různých oblastech, které mají společné. Tyto vazby mu mají pomoci kompenzovat obtíže, které mu přináší status de facto státu. Jako kvazi stát má velmi omezené možnosti, jak získat zahraniční investice a rozvojovou spolupráci. Aby mohl v mezinárodním prostředí přežít a dále se nejen ekonomicky, ale i sociálně rozvíjet, musí usilovat o získání nezávislosti. Za tímto účelem je pro něj nejlepší volbou otevřít se světu a navazovat kontakty s ostatními státy. K tomu mu pomáhá Ministerstvo pro zahraniční věci a také kontaktní kanceláře ve státech, s nimiž má uzavřené dohody či spolupráci.

Zahraniční politika Somalilandu je ve všech směrech řízena jeho primárním cílem, a tím je získání mezinárodního uznání jeho nezávislosti. Další cíle, jako např. navázání obchodních vazeb, přilákání zahraničních investic, získání rozvojové pomoci a další jsou pouze doplňkem pro jeho primární cíl. Somaliland v rámci svého zahraničně-politického angažmá, jehož smyslem je

navýšit možnost zisku mezinárodního uznání, přijímá různé zahraniční delegace a na druhou stranu významní somalilandští představitelé pravidelně jezdí do zahraničí, aby zde jednali o různých tématech a navazovali kontakty.

Somaliland navazuje zahraniční vztahy nejen se svými sousedními státy, ale i dalšími státy na africkém kontinentu, či se státy mimo jejich kontinent, které by mu mohly pomoci s mezinárodním uznáním. Somalilandu se díky svému zahraničnímu angažmá podařilo dostat na svoji stranu státy, které po celou dobu od vyhlášení jeho nezávislosti nebyly vždy nakloněné jeho existenci, jako v případě Džibuti a Keni. Tyto státy sice nejsou ochotny mu udělit uznání nezávislosti, ale byly ochotny poskytnout mu možnost vybudovat ve svém státě somalilandskou kontaktní kancelář a začaly s ním prohlubovat vzájemné vztahy. Somaliland by se měl ve své zahraniční politice více zaměřit na typ těchto států, jelikož v jejich okolí existují další státy (např. Egypt a Eritrea), které by pro něj mohly být důležité. Nicméně zatím nejsou nakloněné jejich existenci a jsou zastánci jednotného Somálska. Dále jsou tu státy, s nimiž má Somaliland tradičně dobré vztahy, které ale neumí zcela dobře využít ve svůj prospěch. Měl by se více soustředit na prohlubování vzájemných přátelských vztahů a vytěžit z nich co nejvíce, především pak v oblasti zahraničních investic a rozvojové pomoci, kterou tak zoufale potřebuje pro svůj budoucí rozvoj.

Somaliland jako jeden z příkladů kvazistátní jednotky má svoji zahraniční politiku, podniká zahraniční návštěvy, vytváří zahraničně-politické angažmá, má své cíle, kterých chce v zahraniční politice dosáhnout, a má pro ni i instituce, jež mu mají s naplněním cílů pomoci. Nicméně kapacity institucí provádějící zahraniční politiku nejsou dostatečné a neumějí dobře využít vztahů, jež se jim daří navázat. Potenciál by somalilandská zahraniční politika měla, jen pokud se na ni více zaměří a bude se snažit ji zdokonalit, aby se jim konečně podařilo dosáhnout vytouženého cíle, a to zisku mezinárodního uznání.

POUŽITÁ LITERATURA

- Afrol News (2005). *Somaliland President visits Djibouti, Ethiopia* (<http://www.afrol.com/articles/15380>, 15. 3. 2018).
- Afrol News (2010). *US near de-facto recognition of Somaliland* (<http://www.afrol.com/articles/36651>, 20. 3. 2018).
- Afrol News (2011). *Somaliland opens „pirate prison“* (<http://www.afrol.com/articles/37366>, 15. 3. 2018).
- Ali, N. M. (2013). Searching for an Identity: Examining the Somaliland Quest for Recognition, *Asian Journal of Humanities and Social Studies*, Vol. 1, No. 5, str. 337–344.
- Allen, D. (1996). The European Rescue of National Foreign Policy? In Hill, Ch. ed., *The Actors in Europe's Foreign Policy* (New York: Routledge), str. 288–304.
- ARI (2013). *Speech by Mohamed Omar, Somaliland Foreign Minister* (<https://www.africaresearchinstitute.org/newsite/blog/somaliland-foreign-minister/>, 18. 3. 2018).
- Arieff, A. (2008). De Facto Statehood? The Strange Case of Somaliland, *Yale Journal of International Affairs*, Vol. 3, No. 2, str. 60–79.
- Bahcheli, T. – Bartmann, B. – Srebnik, H. (2004). *De Facto States. The Quest For Sovereignty* (London, New York: Routledge).
- BBC (2001). *Somaliland and Djibouti make up* (<http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/1613321.stm>, 15. 3. 2018).
- Berg, E. – Pegg, S. (2016). Scrutinizing a Policy of “Engagement Without Recognition”: US Requests for Diplomatic Actions With De Facto State, *Foreign Policy Analysis*, str. 1–20.

- Blakkisrud, H. – Kolstø, P. (2012). Dynamics of de facto statehood: the South Caucasian de facto states between secession and sovereignty, *Southeast European and Black Sea Studies*, Vol. 12, No. 2, str. 281–298.
- Bradbury, M. (2008). *Becoming Somaliland* (London, New York: Progressio).
- Bryden, M. (2004). Somalia and Somaliland: Envisioning a dialogue on the question of Somali unity, *African Security Review* Vol. 13, No. 2, str. 23–33.
- Caspersen, N. – Stansfield, G. (2011). *Unrecognized states in the international system* (London, New York: Routledge).
- Caspersen, N. (2008). Separatism and the Democracy in the Caucasus, *Survival*, Vol. 50, No. 4, str. 113–136.
- Caspersen, N. (2011). States without sovereignty. Imitating democratic statehood. In: Caspersen, N. – Stansfield, G., *Unrecognized states in the international system* (London, New York: Routledge), str. 73–89.
- Conley, T. (2017). Foreign minister looks to put Somaliland on FDI map. *FDI Magazine*. 15. 6. 2017 (<https://www.fdiintelligence.com/Locations/Middle-East-Africa/Foreign-minister-looks-to-put-Somaliland-on-FDI-map>, 15. 3. 2018).
- Crawford, J. (2006). *The Creation of States in International Law*, 2nd edition (Oxford: Oxford University Press).
- Daily National (2014). *Kenya to open diplomatic office in Somaliland* (<https://www.nation.co.ke/news/Kenya-to-open-diplomatic-office-in-Somaliland/1056-2318240-fslt6oz/index.html>, 18. 3. 2018).
- Duale, M. A. – Ahmed, S. M. (2014). Re-examining Somaliland's relations with neighboring states. *Pambazuka News*. 21. 5. 2014 (<https://www.pambazuka.org/global-south/re-examining-somaliland%E2%80%99s-relations-neighboring-states>, 10. 3. 2018).
- EEAS (2017). *Somaliland election: statement by international partners* (https://eeas.europa.eu/delegations/somalia_en/35955/SOMALILAND%20ELEC

TION:%20STATEMENT%20BY%20INTERNATIONAL%20PARTNERS, 27. 2. 2018).

Eggers, A. K. (2007). When is a State a State? The case for recognition of Somaliland. *Boston College International and Comparative Law Review*, Vol. 30, No. 1, str. 211–222.

Farley, B. R. (2011). Calling a state a state: Somaliland and international recognition. *Emory International Law Review*, Vol. 24, No. 2, str. 777–820.

Foreign & Commonwealth Office (2013). *Freedom of Information Act 2000* (https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/356843/Recognition_of_currently_unrecognised_country_of_the_Republic_of_Somaliland_FOI_ref_0760-13.pdf, 18. 3. 2018).

Forti, D. R. (2011). A pocket of Stability: Understanding Somaliland. *ACCORD*, Occasional paper series, Vol. 2.

Franck, T. M. (2000). Opinion Directed at Question 2 of the Reference. In: Bayefsky, A. ed., *Self-determination in international law: Quebec and Lessons Learned* (Haag, London, Boston: Kluwer Law International), str. 75–84.

Frear, T. (2014) The foreign policy options of a small unrecognised state: the case of Abkhazia. *Caucasus Survey*, Vol. 1, No. 2, str. 83–107.

Gilmer, B. (2014). *Political Geographies of Piracy. Constructing Threats and Containing Bodies in Somalia* (New York: Palgrave).

Glassner, M. I. – De Blij, H. J. (1988). *Systematic Political Geography*, 4th edition. (New York, Chichester, Brisbane, Toronto, Singapore: John Wiley & Sons).

GOV UK (2017). *Statement by international partners of Somaliland on the forthcoming presidential election* (<https://www.gov.uk/government/news/statement-by-international-partners-of-somaliland-on-the-forthcoming-presidential-election>, 27. 2. 2018).

Government of Eritrea (1993). *Eritrea: Birth of Nation* (Government of Eritrea, Department of External Affairs). Dostupné na: http://www.dehai.org/conflict/history/birth_of_a_nation.htm#Birth, 24. 1. 2018).

Government of Somaliland (2013). *The recognition of Somaliland. Growing international engagement and backing* (<http://recognition.somalilandgov.com/wp-content/uploads/2013/01/The-recognition-of-Somaliland-Growing-international-engagement-and-backing.pdf>, 17. 3. 2018).

Government of Somaliland (2018). *The Contacts and Addresses of the Somaliland Representative Offices around the World* (<http://somalilandgov.com/country-profile/embasies/>, 13. 3. 2018).

Grant, T. G. (1999). *Defining Statehood: The Montevideo Convention and Its Discontents*, 37 Colum. J. Transnat'l L. 403.

Hansen, S. J. – Bradbury, M. (2007). Somaliland: A New Democracy in the Horn of Africa? *Review of African Political Economy*, Vol. 34, No. 113, str. 461–476.

Harvey, J. – Stansfield, G. (2011). Theorizing unrecognized states. Sovereignty secessionism, and political economy. In: Caspersen, N. – Stansfield, G., *Unrecognized states in the international system* (London, New York: Routledge), str. 11–26.

Hill, Ch. (2003). *The Changing Politics of Foreign Policy* (New York: Palgrave).

Hoch, T. – Baar, V. – Kopeček, V. (2010). Podmínky demokratizace v de facto státech: Případová studie Abcházie, *Central European Political Studies Review*, Vol. 12, No. 4, str. 285–300.

Hoch, T. – Rudincová, K. (2015). Legitimization of statehood in de facto states: a case study of Somaliland, *AUC Geographica*, Vol. 50, No. 1, str. 37–49.

Hoch, T. (2011). *Možnosti rozvoje de facto států prostřednictvím humanitární pomoci, rozvojové spolupráce a aktivit organizací občanské společnosti:*

Případová studie Abcházie, 1. vydání (Praha: European and Science Art Publishing).

Horn Diplomat (2018). Somaliland Needs a New Approach with Somalia (<http://www.horndiplomat.com/2018/02/27/somaliland-needs-a-new-approach-with-somalia/>, 21. 3. 2018).

Huliaras, A. (2002) The Viability of Somaliland: Internal Constraints and Regional Geopolitics, *Journal of Contemporary African Studies*, Vol. 20, No. 2, str. 157–182.

Charta OSN (1945). *Charter of United Nations and Statute of the International Court of Justice. Charter 1: Purpose and Principles* (<https://treaties.un.org/doc/publication/ctc/uncharter.pdf>, 21. 2. 2018).

IMO (2014). Djibuti Code of Conduct, *International maritime organization*, Vol. 4, str. 1–13. Dostupné na: [http://www.imo.org/en/OurWork/Security/PIU/Documents/DCoC%20Newsletter%20\(2015\).pdf](http://www.imo.org/en/OurWork/Security/PIU/Documents/DCoC%20Newsletter%20(2015).pdf), 16. 3. 2018.

International Crisis Group (2006). *Somaliland: Time for African Union Leadership* (<https://www.crisisgroup.org/africa/horn-africa/somalia/somaliland-time-african-union-leadership>, 13. 3. 2018).

IOL (2005). *Somaliland president touches down in SA* (<https://www.iol.co.za/news/africa/somaliland-president-touches-down-in-sa-232739>, 17. 3. 2018).

Jackson, R. H. – Rosberg, C. G. (1982). Why Africa's Weak States Persist: The Empirical and the Juridical in Statehood, *World Politics* Vol. 35, No. 1, str. 1–24.

Jackson, R. H. (1990). *Quasi-States: Sovereignty, International Relations and the Third World*. (Cambridge: Cambridge University Press).

Jakša, U. (2017). EU Policy Options towards Post-Soviet De Facto States, *The Polish Institute of International Affairs*, Vol. 6 (156), str. 1–9.

Jhazbhay, I. D. (2003). Somaliland. Africa's best kept secret, A challenge to the international community? *African Security Review*, Vol. 12. No. 4, str. 77–82.

- Jhazbhay, I. D. (2007). *Somaliland: Post-War Nation-Building and International Relations, 1991-2006*, PhD Thesis (Johannesburg: University of Witwatersrand). Dostupná z: <http://wiredspace.wits.ac.za/handle/10539/4942>, 15. 3. 2018.
- Jhazbhay, I. D. (2009). *Somaliland. An African Struggle for Nationhood and International Recognition*. Institute for Global Dialogue, South African Institute of International Affairs.
- Ker- Lindsay, J. (2017). Great Powers, Counter Secession, and Non-Recognition: Britain and the 1983 Unilateral Declaration of Independence of the “Turkish Republic of Northern Cyprus”, *Diplomacy & Statecraft*, Vol. 28, No. 3, str. 431–453.
- King, Ch. (2001). The Benefits of Ethnic War: Understanding Eurasia's Unrecognized States, *World Politics*, Vol. 53, No. 4, str. 524–552.
- Kolossov, V. – O’Loughlin, J. (1998). Pseudo-states as harbingers of a post-modern geopolitics: The Example of the Trans-Dniester Moldovan Republic. In: Newman, D. F, *Boundaries, Territory and Postmodernity* (London: Frank Cass), str. 151–176.
- Kolstø, P. (2006). The Sustainability and Future of Unrecognized Quasi-States. *Journal of Peace Research*, Vol. 43, No. 6, str. 723–740.
- Kopeček, V. – Hoch, T. – Baar, V. (2016). De facto States and Democracy: The Case of Abchazia, *Bulletin of Geography. Socio-economic Series*, No. 32, str. 85–104.
- Kopeček, V. (2016). Political institutions in the post-Soviet de facto states in comparison: Abkhazia and Nagorno-Karabakh, *Annual of Language & Politics and Politics of Identity*, No. 10, str. 73–99.
- Lauterpacht, H. (1947). *Recognition in International Law* (Cambridge, New York: Cambridge University Press).
- Leather, A., eds (2006). Working together to rebuild health care in post-conflict Somaliland, *The Lancet*, Vol. 368, str. 1119–1125.

- Lewis, I. (2008). *Understanding Somalia and Somaliland: Culture, History, Society* (New York: Columbia University Press).
- Li, V. H. (1979). The Law of Non-Recognition: the Case of Taiwan. *Northwestern Journal of International Law a Business*, Vol. 1, No. 1, str. 134–162.
- Lynch, D. (2004). *Engaging Eurasia's Separatist States: Unresolved Conflicts and De Facto States* (Washington D. C.: United States Institute of Peace Press).
- Maina, J. (2017). Interview: Somaliland leader sees hope for independence in 2019. *All East Afrika*. 22. 1. 2017 (<https://www.alleastafrica.com/2017/01/22/interview-somaliland-leader-sees-hope-for-independence-in-2019/>, 15. 3. 2018).
- MFA&IC (2017). Somaliland declares its Exclusive Economic Zone (EEZ) (<https://slforeign.wordpress.com/2017/02/11/somaliland-declares-its-exclusive-economic-zone-eez/>, 26. 3. 2018).
- MFA&IC (nedatováno). Foreign Policy, Republic of Somaliland, *Ministry of Foreign Affairs & International Cooperation* (<http://www.slforeign.com/assets/mofa-ic---rep.-of-somaliland-foreign-policy.pdf>, 4. 3. 2018).
- Montevideo Convention on the Right and Duties of States (1993) (<https://www.ilsa.org/jessup/jessup15/Montevideo%20Convention.pdf>, 2. 2. 2018).
- Nasir, M. A. (2013). *Overcoming diplomatic isolation: forging a new Somaliland Approach* (Hargeysa: Scial Research and Development Institute).
- Ó Beacháin, D. (2012). The dynamics of electoral politics in Abkhazia, *Communist and Post-Communist Studies*, Vol. 45, No. 1, str. 165–174.
- Owtram, F. (2011). The foreign policies of unrecognized states. In: Caspersen, N. – Stansfield, G., *Unrecognized states in the international system* (London, New York: Routledge), str. 128–144.

- Pegg, S. (1998). De Facto States in the International System. *Institute of International Relations*, The University of British Columbia, Working Paper, No. 21, str. 1–26.
- Pegg, S. (2008). *The Impact of De Facto States on International Law and the International community. Opening the World order to De Facto States – Limits and Potentialities for De Facto States in the International Order* (Brussels: European Parliament).
- Pijović, N. (2013). Seceding but not Succeeding: African International Relations and Somaliland's lacking international recognition. *Croatian International Relations Review*, Vol. 19, No. 68, nestránkováno.
- Piknerová, L. (2009). Deviantní podoby státnosti – příklad kvazi států, *Acta Fakulty filozofické Západočeské univerzity v Plzni*, Vol. 5, No. 3, str. 259–274.
- Quadros, N. M. (2016). Secession: The Contradicting Provisions of the United Nations Charter – A Direct Threat to the Current World Order, *Santa Clara Journal Int'l*, Vol. 14, No. 2, str. 461–487.
- Ridout, T. A. (2012). Building Peace and the State in Somaliland: The Factors of Success, *The Journal of the Middle East and Africa*, Vol. 3, No. 2, str. 136–15.
- Riegl, M. (2010). Terminologie kvazistátů. *Acta politologica*, Vol. 2, No. 1, str. 57–70.
- Rotberg, R. I. (2003). *State Failure and State Weakness in a Time of Terror* (Cambridge: World Peace Foundation).
- Rudincová, K. (2015). Legitimization of Statehood in De Facto States: A Case Study of Somaliland, *AUC Geographica*, Vol. 50, No. 1, str. 37–49.
- Shillinger, K. (2005). Recognizing Somaliland, *The RUSI Journal*, Vol. 150, No. 2, str. 46–51.
- Shinn, D. H. (2002). Somaliland: The Little Country that Could. *Africa Notes*, Centre for Strategic and International Studies, No. 9, str. 1–7.

Somaliland Press (2017). Somaliland: SL Opens First Diplomatic Office in Sweden (<http://www.somalilandpress.com/somalilandsl-opens-first-diplomatic-office-in-sweden/>, 26. 3. 2018).

Somaliland Press (2018). Somaliland Foreign policy Analysis; the Four Previous Administrations in Perspective (<http://www.somalilandpress.com/somaliland-foreign-policy-analysis-the-four-previous-administrations-in-perspective/>, 9. 4. 2018).

Somaliland Sun (2014). *Somaliland: Pact with Ethiopia to Enhance Economic interdependence* (<http://www.somalilandsun.com/2014/11/17/somaliland-pact-with-ethiopia-to-enhance-economic-interdependence/>, 17. 3. 2018).

Somaliland Sun (2015). *Somaliland: Etiopia Proposed 'semi-recognition'* (<http://www.somalilandsun.com/2015/07/07/somaliland-ethiopia-proposed-semi-recognition-of-sl-wikileaks/>, 17. 3. 2018).

Somalilandgov (nedatováno). *Achievements* (<http://recognition.somalilandgov.com/achievements/>, 24. 1. 2018).

Souleimanov, E. (2013). *Understanding Ethnopolitical Conflict: Karabakh, South Ossetia, and Abkhazia Wars Reconsidered* (New York: Palgrave Macmillan).

Srebnik, H. (2004). Can clans form nations? Somaliland in the making. In: Bahcheli, T. – Bartmann, B. – Srebnik, H., *De Facto States. The Quest For Sovereignty* (London, New York: Routledge).

Šmíd, T. – Vaňura, V. (2009). Teoretické vymezení a konceptualizace fenoménu slabých a selhávajících států, *Mezinárodní vztahy*, Vol. 44, No. 2, str. 44–64.

The Guardian (2012). *Somaliland: Open for Business* (<https://www.theguardian.com/global-development/poverty-matters/2012/mar/01/somaliland-open-for-business>, 19. 3. 2018).

The National (2017a). *German delegation visits Somaliland* (<http://www.thenational-somaliland.com/2017/09/03/german-delegation-visits-somaliland/>, 18. 3. 2018).

The National (2017b). *Somaliland, UAE sign historic economic and military pact* (<http://www.thenational-somaliland.com/2017/03/21/somaliland-uae-sign-historic-economic-military-pact/>, 19. 3. 2018).

UNPO (2009). *Somaliland: Swedish Delegation Arrives* (<http://unpo.org/article/9340>, 18. 3. 2018).

UNPO (2010). *Somaliland: Delegation Meets With US Officials in Washington* (<http://unpo.org/article/10907>, 27. 2. 2018).

UNPO (2011a). *Somaliland: President Receives Visit From Italian Foreign Affairs Delegation* (<http://unpo.org/article/13405>, 27. 2. 2018).

UNPO (2011b). *Somaliland: Attends UN Security Council Meeting In Nairobi* (<http://unpo.org/article/12680>, 4. 3. 2018).

UNPO (2011c). *Somaliland: Hargeisa Deserves AU's Recognition* (<http://unpo.org/article/12195>, 19. 3. 2018).

UNPO (2014). *Somaliland: Kenyan Delegation to Open Consulate in Hargeisa* (<http://unpo.org/article/17175>, 18. 3. 2018).

UNPO (2015a). *Somaliland: UK Asked to Push for UN Recognition* (<http://unpo.org/article/18078>, 18. 3. 2018).

UNPO (2015b). *Somaliland: New Foreign Policy towards African Union to Bring Recognition?* (<http://unpo.org/article/18376>, 19. 3. 2018).

UNSOM (2013). *New UN Envoy Arrives in Hargeisa, Press Release, Vol. 2* (<https://unsom.unmissions.org/sites/default/files/New%20UN%20Envoy%20arrives%20in%20Hargeisa%20-%202013%20June%202013.pdf>, 5. 3. 2018).

UNSOM (2014). *UN envoi visits Somaliland, pledges UN support for peace and progress* (<https://unsom.unmissions.org/un-envoy-visits-somaliland-pledges-un-support-peace-and-progress>, 4. 3. 2018).

Van Nieuwkerk, A. (2004). South Africa's National Interest, *African Security Review* Vol. 13, No. 2, str. 89–101.

VOA News (2010). *Somaliland Pushes for International Recognition* (<https://www.voanews.com/a/somaliland-pushes-for-international-recognition-110864324/131300.html>, 20. 3. 2018).

Waisová, Š. a kol. (2007). *Slabé státy. Selhání, rozpad a obnova státnosti* (Plzeň: Aleš Čeněk).

Záhořík, J. (2012). Somaliland: paradox Afrického rohu, *Mezinárodní politika*, Vol. 2014, No. 4.

RESUMÉ

Main target of this master thesis is to analyse foreign policy of Somaliland as an example of quasi-state with the perspective to his long-term attempt to achieve international recognition of his independence. Our research will be focused on an era from the year 1991, when Somaliland proclaimed his independence, until 2018. This work is one case study of foreign policy of quasi-states. Where we will be discussing foreign-political engagement of Somaliland, for the purpose to understand, why Somaliland is doing foreign policy. And how is his foreign engagement meeting the effect. In the first part of the thesis we are discussing what is a statehood and the definition of the quasi-state. Then we are discussing the approach of international community to quasi-states and at the end of first part we are dealing with foreign policy with focus on foreign policy of quasi-states.

The second part of the thesis is the analysis of the Somaliland itself. At the beginning we are analysing state-building of Somaliland to prove that it is the case of quasi-state. And that he proves himself to build peaceful, stable and partially democratic statehood that is prepared to be the part of the international community and to be useful for it in some issues. Then we are dealing with the approach of international community to Somaliland to find out, that the Community, instead of ignoring Somaliland, is accepting his existence and is trying to cooperate with him on some important issues, like piracy, terrorism and stabilising the region as whole. At the end of the thesis we are analysing the foreign policy of Somaliland and his foreign engagement. We found out that Somaliland has his own foreign policy by which he is trying to achieve international recognition, because it is his main goal and he is doing every foreign-political steps with the only purpose, to get the recognition. It has other foreign goals but these are supplements of the main goal. Somaliland has built good relations with his neighbours, like Ethiopia or Djibouti. Has also relation with other states out of his region, e.g. South Africa, United States and some European states. He is also trying to get closer relations with African union.